

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון - [CC BY-NC-SA 2.5](#) אסור
בשימוש מסחרי
וספרי ויקיטקסט תחת רשיון [GNU Free Doc. License](#)
- כל הזכויות שמורות (c) ל' ר' פנחס ראובן שליט"א ולויקיטקסט על פי הרמב"ם

משנה מסכת הוריות (מ)

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#)

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

א

פרק

א

משנה

-

א

פרק

הורו בית דין לעבר על אחת מכל מצות

הָאֲמֹרֹת בַּתּוֹרָה, וְהַלֵּךְ הַיְחִיד וְעָשָׂה שׁוֹגֵג עַל פִּיהֶם, בֵּין שְׁעָשׂוּ וְעָשָׂה עִמָּהֶן, בֵּין שְׁעָשׂוּ וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שְׁלֹא עָשׂוּ וְעָשָׂה, פְּטוֹר, מִפְּנֵי שִׁתְּלָה בְּבֵית דִּין. הוֹרוּ בֵּית דִּין וַיֵּדַע אֶחָד מֵהֶן שְׁטָעוּ, אוֹ תִלְמִיד וְהוּא רָאוּי לְהוֹרָאָה **[ד]**, וְהַלֵּךְ וְעָשָׂה עַל פִּיהֶן, בֵּין שְׁעָשׂוּ וְעָשָׂה עִמָּהֶן, בֵּין **[ה]** שְׁעָשׂוּ וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שְׁלֹא עָשׂוּ וְעָשָׂה, הָרִי זֶה חַיֵּב, מִפְּנֵי שְׁלֹא תָלָה בְּבֵית דִּין. זֶה הַכֹּלֵל, הַתּוֹלָה בְּעֲצָמוֹ, חַיֵּב. וְהַתּוֹלָה בְּבֵית דִּין, פְּטוֹר:

ר"ע מברטנורה הוֹרוּ בֵּית דִּין לְעֵבֵר. שְׁאֲמָרוּ לָעַם מִתְּרִים אַתֶּם לַעֲשׂוֹת דָּבָר שְׁחִיבִים עַל זְדוֹנוֹ כָּרַת: וְהַלֵּךְ הַיְחִיד וְעָשָׂה. מִתְּנִיתִין רַבִּי יְהוּדָה הִיא דְאָמַר יְחִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאת בֵּית דִּין פְּטוֹר. וְאִינָה הִלְכָה, אֶלְא כְּרַבָּנָן דְאָמְרֵי יְחִיד שְׁעָשָׂה בְּהוֹרָאת בֵּית דִּין חַיֵּב. וְאִינּוּ פְטוֹר עַד שְׂיֵהוּ הַעוֹשִׂים עַל פִּי בֵּית דִּין רַב יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **[א]** אוֹ רַב הַשְּׁבָטִים **[ב]**, וְאִז בֵּית דִּין **[ג]** מְבִיאִין פֶּר הָעֵלֶם דָּבָר שֶׁל צְבוּר, וְהַעוֹשִׂים עַל פִּיהֶם פְּטוֹרִים: שׁוֹגֵג עַל פִּיהֶם. לְאִפּוֹקִי הִיכָא שְׁלֹא תָלָה בְּהוֹרָאת בֵּית דִּין, כְּגוֹן שֶׁהוֹרוּ בֵּית דִּין שְׁחֵלֵב מִתֵּר, וְנִתְחַלַּף לוֹ חֵלֵב בְּשֵׁמוֹ וְאָכְלוּ, שְׁזָה חַיֵּב, שְׁהָרִי לֹא עַל פִּי בֵּית דִּין אֶכֶל: **בֵּין שְׁלֹא עָשׂוּ**. בֵּית דִּין עֲצָמוֹ מַעֲשָׂה עַל פִּי הוֹרָאתָם, הוּא פְטוֹר וְהוּן חַיֵּבִין, שְׁבֵית דִּין אִין מְבִיאִין קָרְבָן אֶלְא עַל שִׁגְגַת הוֹרָאָה, שְׁהַמַּעֲשָׂה תְלוּי בְּקִהָל וְהַהוֹרָאָה בְּבֵית דִּין: הָרִי זֶה חַיֵּב מִפְּנֵי שְׁלֹא תָלָה בְּבֵית דִּין. וְאִף עַל גַּב דְּמִזִּיד הוּא זֶה, שְׁהָרִי יָדַע שְׁטָעוּ וְאִף עַל פִּי כֹן עָשָׂה כְּדַבְּרֵיהֶם, וּמִזִּיד לָאוּ בֵּר קָרְבָן הוּא, הָא אָמְרִינָן בְּגִמְרָא שֶׁהוּא שׁוֹגֵג, שְׁחֵשֵׁב שְׁמִצּוֹנָה לַעֲשׂוֹת עַל פִּי בֵּית דִּין וְאִפְלוּ יָדַע בְּהוּן שְׁטָעוּ: זֶה הַכֹּלֵל. לְאִתּוּי מִבְּעַט בְּהוֹרָאָה, שְׁאִין דְּרַכּוּ לַעֲשׂוֹת עַל פִּי הוֹרָאתָם, וְעָשָׂה כְּהוֹרָאת בֵּית דִּין לֹא מִפְּנֵי שְׁסַמָּךְ עַל הוֹרָאתָם אֶלְא מִפְּנֵי שֶׁנִּדְמָה לוֹ בְּדַעְתּוֹ שְׁזָה מִתֵּר, הָרִי זֶה חַיֵּב: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** בְּגִמְרָא יִלְפִינָן מִקְרָא דְהִנְדָּ דְבַחוּצָה לְאֶרֶץ לֹא אֶקְרוּ קְהָל: **[ב]** דְּכִתִּיב וְאִם כָּל עַדְת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגוּ וְנִעְלַם דָּבָר, דְּהִינּוּ שֶׁהוֹרוּ בֵּית דִּין לְעֵבֵר. הַקֵּהל וְעָשׂוּ, מַעֲשָׂה תְלוּי בְּקִהָל. וְרַבּוּ כִּכְלוּ בְּכָל מְקוֹם: **[ג]** לָאוּ מְשׁוּם דְּסִבִּירָא לָן כְּרַבִּי מֵאִיר דְּסוּף פְּרָקִין, אֶלְא צְבוּר מְבִיאִין כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּהִתְנַם. וּמְשׁוּם דְּבִשְׁבִיל הוֹרָאת הַבֵּית דִּין מְבִיאִין, שְׁפִיר קָאָמַר בֵּית דִּין מְבִיאִין. וְכֹן פִּרְשׁ הַכֶּסֶף מִשְׁנָה: **[ד]** רָאוּי כּוֹי. וַיֵּדַע שְׁטָעוּ. וּמִסְקִינָן בְּגִמְרָא, דְּאִי רָאוּי לְהוֹרָאָה, לֹא צְרִיכָא, דְּמָה לִּי הוּא מָה לִּי אֶחָד מֵהֶן. אֶלְא מִשְׁנָה יִתְרָה קָא מְשַׁמַּע לָן, דְּאִפְלוּ גְמִיר וְלֹא סְבִיר, סְבִיר וְלֹא גְמִיר, שְׁאִינּוּ רָאוּי לְהוֹרָאָה, אִפְלוּ הָכִי חַיֵּב. וּמְסִים הַרְמַב"ם, אֲבָל אִם הִיָּה עִם הָאֶרֶץ הָרִי זֶה פְטוֹר, שְׁאִין

יְדִיעָתוֹ בְּאֶסְרוֹרֵי יְדִיעָה וְדָאִית: {ה} בֵּין כּוֹי בֵּין כּוֹי. זוֹ וְאֵין צָרִיד לּוֹמַר זוֹ קִרְתָּנִי. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הקדמת הרמב"ם להוריות

הורו בית דין לעבור על אחת מכל מצות וכו': ענין ההוראה שעליה יתחייבו ב"ד שיאמרו לעם מותרים אתם לעשות דבר פלוני: ואמרו ועשה שוגג על פיהם לפי שאם היה שוגג שלא על פיהם חייב קרבן כגון שהורו שחלב הקרב מותר אם נתכוין לאכול חלב הקרב ואכלו על פיהם אינו חייב קרבן אבל אם נתכוין לאכול שומן ואכל חלב הקרב חייב קרבן לפי שלא אכלו בשביל שהתירוהו ב"ד אבל כשאכל על פיהם אינו חייב כלום ואפי' היו מעשיו עם מעשיהם ביחד או לפני מעשיהם וכן אם עשה ולא עשו הם כלום היה פטור לענין שהקדמנו מדאמרין מעשה תלוי בקהל והוראה בב"ד ומשנה זו רבי יהודה היא דסבר שיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור אבל רבנן סברי יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב עד שיהיו רוב יושבי ארץ ישראל עושים על פיהם ואותה שעה יהיו העושים פטורין וב"ד חייבין בקרבן כמו שביארנו. ויושבי ארץ ישראל אלו הם כמו שכתוב וכל ישראל עמו מלבא חמת עד נחל מצרים ר"ל שאותם שהם במקום זה הם כל ישראל ואין משגיחין לאשר הם חוץ לארץ: וזה שידע שטעו ועשה על פיהם שאמר בכאן שהוא חייב כלומר חייב בקרבן יש להקשות עליו וזה כי הואיל שידע שטעו ועשה מזיד הוא והמזיד אינו חייב קרבן ופירוק קושיא זו כמו שבארנו שהוא שגג במה שאמר יתברך על פי התורה אשר יורוך וחשב שראוי לעשות על פיהם ואפי' טעו וידע בטעותן ולפיכך עשה על פיהם ואע"פ שהיה יודע שטעו ולפיכך חייב קרבן יחיד ולא יצטרף לאשר עשו שגגה ואפילו על פיהם: ואמרו התולה בעצמו ואפילו לא היה ברור אצלו שטעו אלא שאין דרכו שיעשה על הוראתם אלא הטוב בעיניו וג"כ לא נתברר אצלו בטולו ונשאר הדבר אצלו כאילו לא הורו אם עשה חייב: (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

הורו בית דין {ו}, ויִדְעוּ שְׁטָעוּ, וְחִזְרוּ בְּהוֹן, בֵּין שֶׁהִבִּיאוּ כִפְרָתָן וּבֵין שֶׁלֹּא הִבִּיאוּ כִפְרָתָן, וְהִלְדוּ וְעָשָׂה עַל פִּיהוֹן, רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר

אומר, ספק. איזהו ספק. ישב לו בתוך ביתו, חייב. הלך לו למדינת הים, פטור. אמר רבי עקיבא, מודה אני בזה שהוא קרוב לפטור מן החובה. אמר לו בן עזאי, מה שנה זה מן היושב בביתו, שהיושב בביתו ^{ז} אפשר היה לו שישמע, וזה לא היה אפשר לו שישמע:

ר"ע מברטנורה רבי שמעון פוטר. כיון שפשטה הוראתם ברב צבור: ורבי אליעזר אומר ספק. הואיל והיה לו לשאל בכל עת על דברים שנתחדשו בבית דין ולא שאל, הרי זה כמי שנסתפק לו אם חטא אם לא חטא, ומביא אשם תלוי. והלכה כרבי אליעזר: איזהו ספק. כלומר במה אומר רבי אליעזר שהוא נדון כמי שנסתפק לו אם חטא אם לא חטא וחייב אשם תלוי: **ביושב בביתו**. כשהוא יושב בביתו במדינה שהורו בה בית דין, שהיה אפשר שישמע שחזרו בהם בית דין מהוראתם: **אבל הלך לו למדינת הים**. ולא דוקא הלך, אלא החזיק בדרך ללכת אף על פי שעדין לא הלך, סבירא ליה לרבי עקיבא שמפני טרדתו לצאת לדרך אינו שואל אם חזרו בהן בית דין, ופטור מאשם תלוי. ובן עזאי סבר, הואיל ועדין לא הלך היה לו לשאל. ובהכי מוקי לה פלוגתיהו בגמרא. והלכה כרבי עקיבא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט ^{ז} הורו כו'. ועשו רב צבור על פיהם. רש"י: ^{ז} שהיושב כו'. אמר לו רבי עקיבא, לפי שהיושב בביתו. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הורו בית דין וידעו שטעו וכו': ר"ש פוטר לזה שעשה מן הקרבן לפי שהיתה הוראה שפשטה ברוב הציבור וזה שעשה בכלל רוב ציבור מה שעשה: ור"א אומר ספק לפי שהיה לו לשאול וכאילו הוא אצלו ספק כמו שאכל ואינו יודע אם חלב אם שומן אכל שאינו חייב אלא אשם תלוי כמו שיתבאר עיקר זה בראשון מכריתות ולפיכך מי שעשה אחר שנודע לו מביא אשם תלוי ונתבאר בתלמוד שר"א מכריע: אחר כן אמר שספק לדעת ר"א הוא מי שישב בביתו ולפיכך הוא חייב באשם תלוי אבל ההולך בדרך אינו חייב כלום לדברי הכל: ומחלוקת ר"ע ובן עזאי הוא במי שטרח לצאת בדרך ואינו הולך עכשיו אבל הוא יוצא לדרך ועשה ר"ע סבר להתעסקו בצרכי הדרך אינו יכול לשאול וכאילו הוא במדינת הים ובן עזאי אומר הואיל והוא בעיר מאי שנא מן היושב בביתו. והלכה כר"א וכו"ע: (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

הורו בית דין לעקר את כל הגוף, אמרו, אין נדה בתורה, אין שבת בתורה, אין עבודה זרה בתורה, הרי אלו פטורין. הורו לבטל מקצת ולקיים מקצת, הרי אלו חיבין. כיצד. אמרו, יש נדה בתורה, אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור. יש שבת בתורה, אבל המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים, פטור. יש עבודה זרה בתורה, אבל המשתחוה פטור, הרי אלו חיבין, שנאמר (ויקרא ד) ונעלם דבר, דבר ולא כל הגוף:

ר"ע מברטנורה לעקר את כל הגוף. כל עקרה של מצוה, כדמפרש ואזיל: **הרי אלו פטורים.** דכתיב (ויקרא ד) ונעלם דבר, קרי בה ונעלם מדבר (ח), מקצת הדבר ולא כלו: **אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור.** בגמרא פריך דהא שומרת יום כנגד יום בתורה כתיב (שם טו), וספרה לה, מלמד ששופרת אחד כנגד אחד, וכל מידי דכתיב בתורה אין בית דין מביאין עליו קרבן. ומפרש בגמרא כגון דאמרי זבה לא הוי אלא ביממא, כלומר, כשרואה דם ביום ולא כשרואה בלילה, דכתיב (שם) כל ימי זובה: **המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים פטור.** דאמרי הכנסה והוצאה אסורה, דכתיב (שמות טז) אל יצא איש ממקומו (ט), זריקה והושטה מתרת: **המשתחוה פטור.** דאמרי השתחוה דאית בה פשוט ידים ורגלים אסורה, דכתיב (שם לד) לא תשתחוה לאל אחר, ושאין בה פשוט ידים ורגלים מתרת. וכללא דמלתא, אין בית דין חיבין עד שיורו בדבר שאין הצדוקין מודין בו. אבל הורו בדבר שהצדוקין מודין בו, פטורין מקרבן צבור, והרבים העושים על פיהם כל אחד חיב להביא קרבן על שגגתו. מאי טעמא, דזיל קרי בי רב הוא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ח} מ"ם דְּנִנְעֵלִם שְׁדִיָּא אַדְבָּר, וּמ"ם נְדַרְשֵׁת לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, וְקָרִי בָּהּ וְנִנְעֵלִם מְדַבֵּר. רש"י: {ט} וְדַרְשִׁינָּה לֹא תִפְיִקוּ. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הורו בית דין לעקור את כל הגוף וכו': אין ב"ד חייב קרבן ויהיו העושים על פיהם פטורין עד שהיה הדבר שטעו בו דבר שאין הצדוקין מודים בו אבל אם הוא מבואר כל כך שמודים בו הצדוקין ב"ד פטורין לפי שלא נקרא טעות אבל הוא שכחה והוא ענין אמרם זיל קרי בי רב הוא אמרינן ליה ויהיה כל מי שעשה כפי שכחתם חייב קרבן יחיד כמו שהקדמנו: ושומרת יום כנגד יום כבר בארנוה בראש מגילה ועוד יתבאר דיניהם בנדה ובזבים והמשיל טעותם בה שיאמרו לא תהיה שומרת יום כנגד יום אלא אם ראתה דם ביום אבל בלילה לא לפי שהזבה לא תהיה זבה עד שתראה הדם ג' ימים ויטעו הם ויאמרו ביום ממש שהוא מבקר ועד ערב של כל יום לפי שנאמר ימי זובה וכשיטעו בזה השיעור ובעלו רוב הקהל נשותיהם רואות דם בלילה באותה שעה יהיו חייבין פר העלם: וכן בשבת שיאמרו המוציא בלבד חייב לפי שנא' אל יצא איש ממקומו אבל כשהושיט או זרק לא: וכן ג"כ בעבודת כוכבים שיאמרו המשתחוה הוא שהוא חייב שנאמר לא תשתחוה לאל אחר וענין השתחויה שיפשוט ידיו ורגליו על הארץ אבל אם השתחוה לעבודת כוכבים בלא פישוט ידים ורגלים אינה השתחויה. הנה כשהיה הטעות בדמות אלה הדברים אז הם מביאין קרבן והעושים על פיהם פטורים אבל כששכחו מקרא ממה שכתוב בתורה או דבר שיש לו סמך גדול במקרא הם פטורים והעושים על פיהם חייבים וזהו אמרו עד שיורו בדבר שאין הצדוקין מודין בו: (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

הורו בית דין, וידע אחד מהן שטעו, ואמר להן טועין אתם, או שלא היה מפלא {יא} של בית דין שם, או שהיה אחד מהן גר או ממזר או נתין או זקן {יב} שלא ראה לו בנים, הרי אלו פטורין, שנאמר כּאן עֵדָה (ויקרא ד) וּנְאָמַר לְהֵלֹךְ

(במדבר לה) **עֵדָה**, מָה עֵדָה הָאָמֹר לְהֵלֶן עַד שְׂיִהְיוּ כָּלֶם רְאוּיִן לְהוֹרָאָה, אַף עֵדָה הָאָמֹרָה כָּאֵן עַד שְׂיִהְיוּ כָּלֶם רְאוּיִים לְהוֹרָאָה. הוֹרוּ בֵּית דִּין שׁוֹגְגִים וְעָשׂוּ כָּל הַקְּהֵל שׁוֹגְגִין, מְבִיאִין פֶּר {יג}. מְזִידִין וְעָשׂוּ שׁוֹגְגִין, מְבִיאִין כְּשֶׁבָה וּשְׁעִירָה. שׁוֹגְגִין וְעָשׂוּ מְזִידִין, הֲרִי אֱלוּ פְטוּרִין :

ר"ע מברטנורה וַיֵּדַע אֶחָד מֵהֵן שֶׁטְעוּ וְכוּ'. דָּאֲמַר קָרָא (ויקרא ד) וְאִם כָּל עֵדֵת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ, עַד שְׂיִהְיוּ כָּלֶם מִסְפִּימִים בְּשִׁגְגָה {י}: מִפְּלֵא שֶׁל בֵּית דִּין. הַגְּדוֹל שְׁבָהוֹן, רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה: זָקֵן שֶׁלֹּא רָאָה בָּנִים. אֵינֹו רְאוּי לְדוֹן דִּינֵי נַפְשׁוֹת, שֶׁסְּתַמּוּ שֶׁהוּא אַכְזָּרִי וְלֹא יֵרַחֵם: וְנֶאֱמַר לְהֵלֶן עֵדָה. וְשֶׁפְטוּ הָעֵדָה: מָה עֵדָה הָאָמֹרָה לְהֵלֶן וְכוּ'. שֶׁנֶּאֱמַר בְּסִנְהֶדְרִין (במדבר יא) וְהִתִּיצְבוּ שָׁם עִמָּךְ, בְּדוֹמִין לָךְ, מִיַּחְסִין כְּמוֹתֶךָ. פֶּרֶט לְגַר וּלְנִתְיִן וּלְמַמְזֵר שְׂאִינֵן רְאוּיִין לְמִנּוֹת בְּסִנְהֶדְרִין: מְזִידִין. שְׂיִדְעוּ בֵּית דִּין שֶׁהַדְּבָר אֲסוּר, פְּטוּרִים מִקְרָבָן צְבוּר, דְּמִזִּיד לָאוּ בַר קָרְבָן הוּא {יד}. וְהַעוֹשִׁים שׁוֹגְג מְבִיאִים כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירָה חֲטָאת יָחִיד: שׁוֹגְגִים וְעָשׂוּ מְזִידִין אֱלוּ וְאֱלוּ פְטוּרִים. בֵּית דִּין פְּטוּרִים שֶׁהֲרִי לֹא עָשׂוּ הַקְּהֵל מִפִּי הוֹרָאָתָם וְלֹא תָלוּ מַעֲשֵׂיהֶם בְּבֵית דִּין, שֶׁהֲרִי יִדְעוּ שְׁבִית דִּין טְעוּ. וְכָל הַעוֹשִׁים פְּטוּרִים שֶׁהֲרִי מְזִידִים הֵן וּמִזִּיד לָאוּ בַר קָרְבָן הוּא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {י} הֲכִי אֵיתָא בְּגִמְרָא. וּבְמִסְקָנָא לֹא קָאִי. אֶלָּא אִי אֵיכָא כָּלֶם [סִנְהֶדְרִין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד] הַיָּזִיא הוֹרָאָה [אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹרוּ כָּל אוֹתוֹן שֶׁיִּשְׁבּוּ לְהוֹרוֹת. רִשְׁיִין], אִי לֹא לֹא. וְהֵינֹו דִתְנֵן וְאָמַר לָהֶם טוֹעִין אַתֶּם, דָּאִי לֹא אָמַר הֲכִי, כִּינֹון דְּכָלֶם הָיוּ, הָיוּ שִׁגְגַת בֵּית דִּין: {יא} שֶׁלֹּא כוּ'. וְאֶפְלוּ הָיָה מְנַיְנָם שְׁלָם, רוּצָה לוֹמַר שְׁבָעִים וְאַחַד. הֲרַמְבַּ"ם. וְטַעְמָא, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה לָהֶם לְלַמֵּד וְלֹא לְמַדוּ. וְהֵינֹו טַעְמָא נְמִי בְּטַעְוֵי בְּדָבָר שֶׁהַצְּדוּקִים מוֹדִין בּוֹ. גְּמָרָא: {יב} זָקֵן. הֵינֹו שֶׁשֶׁכַח כְּבָר צַעַר גְּדוֹל בָּנִים וְאֵינֹו רַחֲמָנִי. רִשְׁיִי: {יג} מְבִיאִין כוּ'. רַבִּי מֵאִיר כְּדָאִית לִיָּה, וְרַבִּי יְהוּדָה כְּדָאִית לִיָּה, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן כְּדָאִית לִיָּה בְּמִתְנִיתִין כְּדִלְקָמֵן. רִשְׁיִי: {יד} וְלִשׁוֹן רִשְׁיִי, וְאִם כָּל עֵדֵת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ כְּתִיב, דְּבַעֲיֵנָן שׁוֹגְגִין בְּבֵית דִּין: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הוֹרוּ בֵּית דִּין וַיֵּדַע אֶחָד מֵהֵן שֶׁטְעָה וְכוּ': מוֹפְלֵא שֶׁל ב"ד הוּא רֹאשׁ יְשִׁיבָה וְאֶפְלוּ הִיָּה מְנַיְנָם שֶׁלֶם רוּצָה לוֹמַר שְׁבָעִים וָא': וְאִמְרוּ בְּשִׁגְגַת ב"ד וְהִיָּה אִם מַעֲיִנֵי הָעֵדָה וְגו' וְאִמְרוּ בְּב"ד וְשֶׁפְטוּ הָעֵדָה וְכוּ' בְּאִרְנוּ בְּסִנְהֶדְרִין שְׂאֵלָה הַנְּזַכְרִים כּוֹלֵם אֵינֶם רְאוּיִים לְהוֹרָאָה בְּסִנְהֶדְרִין לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִשָּׁה וְהִתִּיצְבוּ שָׁם עִמָּךְ וּלְמַדְנֹו בְּפִי פְסוּק זֶה עִמָּךְ בְּדוֹמִין לָךְ כְּלוֹמַר מִיּוֹחְסִין: וְזָקֵן שֶׁלֹּא רָאָה בָּנִים אֵינֹו כֶּשֶׁר לְדִינֵי נַפְשׁוֹת לְפִי שֶׁהוּא אַכְזָּרִי וְלֹא יֵרַחֵם עַל

בני אדם לפי שאינו יודע אהבת הבנים ואנו צריכים להסכמת כולם על ההוראה שנאמר ואם כל עדת ישראל ישגו :

הורו בית דין שוגגין ועשו כל הקהל וכו' : כבר בארתי בהקדמת מסכת זו שעל שגגת ע"כ קהל מביא פר לעולה ושעיר לחטאת ויחיד מביא שעירה (וכשבה) ובשגגת שאר מצות (ה' א) ב"ד מביאים פר ויחיד כשבה או שעירה וזה שנאמר והקריבו הקהל נחלקו בו ר' יהודה ור' מאיר ר' יהודה סבר כל קהל וקהל ור"מ סבר הקהל שהורה בלבד והוא ב"ד הגדול לפי שאמר קהל ישראל כו' ורבי שמעון אומר כל קהל וקהל ב"ד הגדול גם כן מצטרף למנין השבטים שחטאו לפי שכל שבט יקרא קהל כמו שנאמר ויעמוד יהושפט בקהל יהודה ושבעה שבטים הם רוב המנין של שבטים כמו שבארנו בהקדמה :

ואמרו או רובן ר"ל רוב מנין אנשי ישראל ואע"פ שזה הרוב ממעוט מנין השבטים לא מרובן וכבר ידעת דעת ר' יהודה שאומר כל קהל וקהל ולא יחייב לב"ד הגדול כלום שיש קרבנות הרבה יביאו אותן שלא חטאו ע"י חוטאים. וכמו כן לדעת ר' יהודה שבט אחד שעשה בהוראת ב"ד הגדול שאר שבטים מביאין על ידו כשהיה רוב קהל ולפיכך אומר בכאן ושאר שבטים פטורין לפי שהיה אותו השבט עושה בהוראת עצמו ור"ש אומר כמו שכשעשו כל הקהל יקרבו ב"ד הגדול על ידיהם כמו כן כשעשו רוב הקהל יקרבו ב"ד עמהן על כל פנים הקרבן הראוי לב"ד לפי שהם אותם שהורו ואין דעתו שיביא מי שלא חטא בשום פנים ויראה שאף על פי שלא בא בזה מקרא שכשיהיה השבט ההוא רוב הקהל שעשו בהוראת ב"ד הגדול שבית דין הגדול לבדם מביאין פר בלבד ובע"כ פר ושעיר. והלכה כר' יהודה במה שאמר כל קהל וקהל מביא אותן הקרבנות נקראין פר העלם ושעירי ע"כ והלכה כחכמים : ואמנם הדמים שלוקחים בהם אלה הפרים והשעירים אמרו פר העלם דבר ושעירי ע"כ מתחלה גובין להן ואינן באין מתרומת הלשכה ואלה הפרים והשעירים כולם הם נשרפים כמו שנבאר בחמישי מזבחים : (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

הורו בית דין, ועשו כל הקהל או רבן על פיהם, מביאין פר. ובעבודה זרה, מביאין פר ושעיר, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, שנים עשר שבטים מביאין שנים עשר פרים, ובעבודה זרה, מביאין שנים עשר פרים ושנים עשר שעירים. רבי שמעון אומר, שלשה עשר פרים, ובעבודה זרה, שלשה עשר פרים ושלושה עשר שעירים, פר ושעיר לכל שבט ושבת, פר ושעיר לבית דין. הורו בית דין, ועשו שבעה שבטים או רבן על פיהם, מביאין פר, ובעבודה זרה מביאין פר ושעיר, דברי רבי מאיר {ט}. רבי יהודה אומר, שבעה שבטים שחטאו, מביאים שבעה פרים, ושאר שבטים שלא חטאו, מביאין על ידיהו פר, שאף אלו שלא חטאו, מביאין על ידי החוטאים. רבי שמעון אומר, שמנה פרים. ובעבודה זרה {י}, שמנה פרים ושמנה שעירים, פר ושעיר לכל שבט ושבת, ופר ושעיר לבית דין. הורו בית דין של אחד מן השבטים ועשה אותו השבט על פיהם, אותו השבט הוא חייב, ושאר כל השבטים פטורים, דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים, אין חייבים אלא על הורית בית דין הגדול בלבד, שנאמר (ויקרא ד) ואם כל עדת ישראל ישגו, ולא עדת אותו השבט:

ר"ע מברטנורה מביאין פֿר. האַמור בּוֹיִקְרָא וְהַקְרִיבוּ הַקֹּהֵל פֿר: **וּבַעֲבוּדָה זָרָה מְבִיאִים פֿר וְשַׁעִיר.** וְאִם הוּרוּ לְהַתִּיר בְּאִסּוּר עֲבוּדָה זָרָה, מְבִיאִין פֿר וְשַׁעִיר הָאֱמּוּר בְּפִרְשֵׁת שְׁלַח לָךְ, וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה, מִצְוָה שֶׁהִיא שְׁקוּלָה כְּנֹגֵד כָּל הַמִּצְוֹת, הָיִי אוֹמֵר זֶה עֲבוּדָה זָרָה, וְכַתִּיב הֵתֵם (שֵׁם טו) וְהָיָה אִם מַעֲיִנִי הַעֲדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וַעֲשׂוּ כָל הַעֲדָה פֿר בֶּן בֶּקֶר אֶחָד לְעֹלָה וְגוֹי וְשַׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֹטְאֹת. וְרַבִּי מֵאִיר סָבַר, הָאִי וְהַקְרִיבוּ הַקֹּהֵל, פֿר הָאֱמּוּר בּוֹיִקְרָא בְּשִׁגְגַת שְׁאָר עֲבֻרוֹת, וְכֵן וַעֲשׂוּ כָל הַעֲדָה, פֿר וְשַׁעִיר הָאֱמּוּר בְּשְׁלַח לָךְ בְּשִׁגְגַת עֲבוּדָה זָרָה, הַקֹּהֵל שֶׁהוּרָה בְּלִבָּד הֵן הַמְבִיאִים אוֹתָם, וְהֵן בֵּית דִּין הַגְּדוֹל: **שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבֻטִים מְבִיאִין.** דְּסָבַר רַבִּי יְהוּדָה כָּל שְׁבֻט וְשְׁבֻט אֶקְרִי קֹהֵל, שְׁנַאֲמַר (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב כ) וַיַּעֲמֵד יְהוֹשֻׁפֶט בְּקֹהֵל יְהוּדָה [טו]: **שְׁלֹשָׁה עָשָׂר פְּרִים.** דְּסָבַר רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׂאִין בֵּית דִּין שֶׁשָּׁגְגוּ בְּהוֹרָאָה מִתְּכַפְּרִים בְּפָרִים וְשַׁעִירִים שֶׁל הַשְּׁבֻטִים, אֶלָּא חִיבִים לְהֵבִיא פֿר וְשַׁעִיר לְעֶצְמָם: **שִׁבְעָה שְׁבֻטִים.** שֶׁהֵם רַב מִנֵּן שֶׁל שְׁבֻטִים, אֶף עַל פִּי שֶׁהֵן מַעוּט יִשְׂרָאֵל, אוֹ רַב מִנֵּן יִשְׂרָאֵל וְאֶף עַל פִּי שֶׁיְהִיּוּ מִמַּעוּט מִנֵּן הַשְּׁבֻטִים, וְאֶפְלוּ עָשָׂה שְׁבֻט אֶחָד וְהוּא רַב יִשְׂרָאֵל, מְבִיאִין כָּל שְׁאָר הַשְּׁבֻטִים שֶׁלֹּא חָטְאוּ עַל יְדֵי אֱלוֹ הַחוּטָאִים: **שְׁמֹנֶה פְּרִים.** דְּסָבַר רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׂאִין אוֹתָן שֶׁלֹּא חָטְאוּ מְבִיאִים עַל יְדֵי הַחוּטָאִים. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וַעֲשֵׂה אוֹתוֹ שְׁבֻט.** לְעֶצְמוֹ, וְאִין כְּאִין רַב מִנֵּן יִשְׂרָאֵל וְלֹא רַב הַשְּׁבֻטִים [יח]: **וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים אִין חִיבִים וְכוּ'.** וְהִלְכָה כְּחַכְמַיִם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [טו] וּבִגְמָרָא מִתְּקִיף, דְּלִמָּא שְׂאִי הֵתֵם דְּהוּהוּ [נמין] בְּנִימִין. אֶלָּא, מִדְּכַתִּיב וּנְתַתִּיף לְקֹהֵל עַמִּים, וּמֵאֵן אִיתִילִיד לִיה, בְּנִימִין. וְלִיכָא לְמִימַר דְּהַכִּי קֹאמַר דְּלָכִי מִתִּילִיד בְּנִימִין הוּי שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבֻטִים קֹהֵל, דְּאִם כֵּן בִּיהוֹשֻׁפֶט אֶף עַל גַּב דְּהוּהוּ תְרֵי אֲמַאי אֶקְרוּ קֹהֵל. וְאִם תֹּאמַר, שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁבֻטִים הוּהוּ לִיה לְמִימַר, דְּהָא אִיכָא מְנַשָּׁה וְאַפְרִים. מִסְקִינָן בְּגְמָרָא, דְּלֹא נֶאמַר עַל שֵׁם אַחִיהֶם יִקְרָאוּ אֶלָּא לְנַחֲלָה וְלְדַגְלִים וּנְשִׂאִים וְלְחֻלּוּק כְּבוֹד לְדַגְלִים וּנְשִׂאִים: **[טז] רַבִּי שְׁמַעוֹן כּוּ' דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.** בְּכֹלָה מִתְּנִיתִין פְּלִיגִי בְּגְמָרָא בְּדַרְשֵׁי דְקֹרְאִי. וְעִין תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב: **[יז] וּבַעֲבוּדָה זָרָה.** אֶף עַל גַּב דְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא תִנִּי עֲבוּדָה זָרָה מִשּׁוּם דְּמַמְלֵא אַתְיָא, אֲצֻרִיף לִיה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן לְמַתְנֵי בְּהַדְיָא, דְּלֹא תִימָא כֵּיּוֹן דְּמַקַּל מִדְּרַבִּי יְהוּדָה הֲנִי מְלִי בְּשְׁאָר מִצְוֹת, אֲבָל בְּעֲבוּדָה זָרָה דְחַמְרָא לְהֵבִיא פֿר וְשַׁעִיר אִימָא דְמוֹדָה, הַלְכָף צְרִיכָא: **[יח] דְּבָרֵי תִימָה הוּ.** דְּמִשְׁמַע דְּאִי הוּי רַב מִנֵּן אֶפְלוּ שְׁאָר שְׁבֻטִים מְחִיבִי, וְהָא לִיתָא, דְּלֹא מְחִיבִי שְׁאָר שְׁבֻטִים אֶלָּא בְּהוֹרָאת בֵּית דִּין הַגְּדוֹל. וְזֶה לְשׁוֹן הַרְמַב"ם, לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה שְׁבֻט אֶחָד שַׁעֲשֵׂה בְּהוֹרָאת בֵּית דִּין הַגְּדוֹל, שְׁאָר שְׁבֻטִים מְבִיאִין עַל יְדוֹ כְּשֶׁהִיָּה רַב הַקֹּהֵל, וְלִפְיֵכָף אוֹמַר בְּכָאן וְשְׁאָר שְׁבֻטִים פְּטוּרִין, לְפִי שֶׁהִיָּה אוֹתוֹ הַשְּׁבֻט עוֹשֶׂה בְּהוֹרָאת עֶצְמוֹ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם (ראה הפירוש למשנה ד') (רמב"ם)

פרק ב - משנה א

הוֹרָה כֹּהֵן מְשִׁיחַ {א} לְעֶצְמוֹ, שׁוֹגֵג וְעָשָׂה שׁוֹגֵג,
מִבֵּיא פֶּר {ב}. שׁוֹגֵג וְעָשָׂה מִזִּיד, מִזִּיד וְעָשָׂה
שׁוֹגֵג, פֶּטוּר, שֶׁהוֹרָאת כֹּהֵן מְשִׁיחַ לְעֶצְמוֹ,
כֹּהוֹרָאת בֵּית דִּין לְצַבוּר:

ר"ע מברטנורה הוֹרָה כֹּהֵן מְשִׁיחַ. כֹּהֵן גָּדוֹל הַמְּשׁוּחַ בְּשָׂמֶן הַמְּשַׁחַה הוֹרָה
הַתֵּר לְעֶצְמוֹ וְעָשָׂה מְעַשֶׂה בְּעֶצְמוֹ בְּדָבָר שֶׁחֲיָבִים עַל זְדוּנוֹ כֶּרֶת: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} כֹּהֵן מְשִׁיחַ. וְהוּא מִפְּלֵא רְאוּי לְהוֹרָאָה. גְּמָרָא: {ב} פֶּר.
וּבְגְמָרָא, פְּשִׁיטָא. וּמְשַׁנֵּי הָכָא בְּמֵאֵי עֶסְקִינָן, כְּגוֹן שֶׁהוֹרָה וְשָׁכַח מְאִיזָה טַעַם
הוֹרָה, וּבְשַׁעָה שֶׁעָשָׂה אָמַר הָרִינִי עוֹשֶׂה עַל דַּעַת הוֹרָאתִי, מֵהוּ דְתִימָא כִּיּוֹן
דְּאֵלוּ מִתְּנַדַּע לִיהָ הַדֵּר בֵּיהּ, כְּמִזִּיד דְּמִי וְלֹא לְחַיֵּב קֶרְבָּו, קִמְשַׁמַּע לָן: (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם הורה כהן משיח לעצמו שוגג וכו': אמר בפרשת ויקרא אם הכהן
המשיח יחטא וגוי והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר לחטאת וזה
הפר הוא שנקרא פר הבא על כל מצות ואמרו לאשמת העם דבר על שגגת
המעשה כמו שקדם לנו שהוא צריך שיורו בשגגה ויהיו עושים בשגגה על
פיהם כמו כן המשיח לא יביא אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה והוא
עצמו שיעשה בשגגה על הוראתו שהורה לעצמו בשגגה וכבר נתבאר
בהוראת ב"ד לציבור כי אם היה ב"ד בשני הפנים פטור כמו כן יהיה הוא

בכמו אלה שני הענינים פטור מן הקרבן כי המזיד אינו חייב קרבן ומתנאי זה הכהן המשיח שיהיה חכם מופלא ויורה בפני עצמו ואז חייב כפרה בפני עצמו אבל כשהוא אינו מופלא או שנשתתף עם ב"ד בהוראה ועשה בכלל העושין כשהוא סומך על הוראתו עם הוראת ב"ד הרי הוא כמו איש אחד מב"ד שסומך על הוראת העדה אשר הוא ממנה ודינו כדין איש אחד משאר העם אם היו העושין רוב הקהל הוא יתכפר לו עם הציבור ואם היו מיעוט הוא אחד מהם: לבטל מקצת ולקיים מקצת כפי מה שהתנה בב"ד וג"כ צריך העלם דבר עם שגגת המעשה ואינו חייב אשם תלוי כשהוא מסתפק ולא נודע לו כגון ב"ד עם הציבור ועוד יתבאר זה: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

הוֹרָה בְּפָנַי עֲצָמוֹ וְעָשָׂה בְּפָנַי עֲצָמוֹ, מִתְּכַפֵּר לוֹ בְּפָנַי עֲצָמוֹ {ג}. הוֹרָה עִם הַצִּבּוֹר וְעָשָׂה עִם הַצִּבּוֹר, מִתְּכַפֵּר לוֹ עִם הַצִּבּוֹר, שְׂאִין בֵּית דִּין {ד} חַיָּבִים עַד שְׁיֹרוּ לְבַטֵּל מְקַצָּת וּלְקַיֵּם מְקַצָּת, וְכֵן הַמְּשִׁיחַ. וְלֹא בְּעִבּוּדָה זָרָה, עַד שְׁיֹרוּ לְבַטֵּל מְקַצָּת וּלְקַיֵּם מְקַצָּת:

ר"ע מברטנורה **מתכפר לו בפני עצמו**. חייב להביא פָּר בפני עצמו: הוֹרָה עִם הַצִּבּוֹר. שְׁהִיָּה הוּא אֶחָד מִן הַסְּנֵה־דָרִין שֶׁשָּׁגְגוּ בְּהוֹרָאָה: מִתְּכַפֵּר לוֹ עִם הַצִּבּוֹר. בְּפֶר הָעֵלִם דָּבָר שֶׁל צִבּוֹר, וְאִינוּ צָרִיךְ קָרְבָּן אַחֵר. דִּסְלָקָא דְעִתְדָּא אֲמִינָא כִּי הֵיכִי דְבִיּוֹם הַכְּפֹרִים אֵין מִתְּכַפֵּר עִם הַצִּבּוֹר, דְּהָא כְּתִיב (ויקרא טז) וְשָׁחַט אֶת פֶּר הַחֲטָאִת אֲשֶׁר לוֹ, הֵכָא נִמְי יְהִיָּה צָרִיךְ קָרְבָּן בְּפָנַי עֲצָמוֹ, קַמְשָׁמַע לֹן דְּלָא. וְנִפְקָא לֹן מְקָרָא דְכְּתִיב (שם ד) עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא, בְּחֲטָא הַמֵּיחָד לוֹ מִבֵּיא קָרְבָּן בְּפָנַי עֲצָמוֹ, וּבְחֲטָא שְׂאִינוּ מֵיחָד לוֹ אֵינוּ מִבֵּיא קָרְבָּן בְּפָנַי עֲצָמוֹ: שְׂאִין בֵּית דִּין חַיָּבִים. כְּלוּמַר, דִּין הוּא שְׁהַמְּשִׁיחַ מִתְּכַפֵּר עִם הַצִּבּוֹר, שְׁהִרִי אֵין בֵּית דִּין חַיָּבִין {ה} וְכוּ', וְכֵן הַמְּשִׁיחַ, אֲלֵמָא הַשְּׁוֹה הַמְּשִׁיחַ לְבֵית דִּין בְּכָל עֲנִינָיו, אִם כֵּן כְּשֶׁהוֹרָה עִם הַצִּבּוֹר דִּין הוּא שְׁהִיָּה שְׁוֹה לְצִבּוֹר וְיִתְכַפֵּר עִם הַצִּבּוֹר: וְלֹא בְּעִבּוּדָה זָרָה עַד שְׁיֹרוּ לְבַטֵּל מְקַצָּת. לְכִי שְׁנַאֲמַר בְּשָׂאֵר מִצּוֹת (ויקרא ד) וְנִעְלַם דָּבָר

מעייני הקהל, ונאמר בעבודה זרה (במדבר טו) והיה אם מעייני העדה וגו', מה בשאר מצות ונעלם דבר ולא כל הגוף, אף בעבודה זרה דבר ולא כל הגוף: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [ג] בפני עצמו. כגון דמורו בתרי אסורים, בית דין בחלב, והוא בעבודה זרה, אי נמי אפקא, כדאיתא בגמרא דף ז'. דאי הורה בפני עצמו ולא הורו בית דין כלל, לא אצטריך למתני דחיב להביא פר, דמקרא מלא הוא, אלא כי אצטריך למתני כגון דהורו בשני אסורים. רש"י: **[ד] בית דין.** רש"י פרש, רבי מאיר היא דאמר לעיל סוף פרק קמא בית דין מביאין כו'. ולפי מה שכתבתי (אות ג), אין לדקדק במאי דתני בית דין. וככלי עלמא איתא: **[ה] ולא נראה לי כן מהגמרא כו'.** אלא נראה לי דלאו לראיה מיתי לה [במתניתין] אלא מלתא באנפי נפשה היא, והכי קאמר, ואין. וכמו [פיצה פ"א מ"ב] שאפר כירה. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הורה בפני עצמו וכו': היה עולה על הדעת שכהן גדול אפילו עשה בהוראת ב"ד לא יתכפר לו עם הציבור הואיל ואינו מתכפר עמהם בצום כפור אלא בקרבן מיוחד לו בפני עצמו כמו שבאר במקרא פר החטאת אשר לו והודיענו בכאן שמתכפר לו עם הציבור כשנשתתף עמהם בשגגה כמו שאמר יתעלה על חטאתו אשר חטא ר"ל שיהיה חטאו מיוחד לו לבדו אותה שעה יביא קרבן בפני עצמו אבל כשנשתתף עם הציבור לא ולמדנו ע"כ משאר מצות לפי שנאמר בשאר מצות ונעלם דבר מעייני הקהל ונאמר בע"כ והיה אם מעייני העדה כמו שלשם באמרו דבר ולא כל הגוף כן באמרו בע"כ ואיני צריך לבאר כי בכל מקום שאמרנו שאר מצות או כל המצות בענין זה באיזה מקום שבא כי אמנם נרצה לומר האחת ושליש מצות לא תעשה שחייבין על זדון כרת ועל שגגתן חטאת: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ג

אין חיבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה, וכן המש"ח. ולא בעבודה זרה, אין חיבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה. אין בית דין חיבין עד שיורו בדבר שזדונו כרת

וְשִׁגְגַתוֹ חֲטָאת. וְכֵן הַמְּשִׁיחַ. וְלֹא בַעֲבוּדָה זָרָה, עַד שִׁיּוּרוֹ עַל דְּבַר שְׂזוּדוֹנוֹ כִּרְת וְשִׁגְגַתוֹ חֲטָאת :

ר"ע מברטנורה אין חייבין אלא על העלם דבר. בית דין שהורו לצבור על אחת מכל המצות, אין חייבין להביא פר העלם דבר של צבור אלא על העלם דבר ששגגו בהוראה ונעלם מהן הדין: **עם שגגת מעשה**. ושגגו רב הצבור ועשו מעשה על פיהם. דכתיב ישגו ונעלם דבר, שגגת מעשה ונעלם דבר: **וכן המשיח**. וכן כהן גדול המשוים בשמן המשחה אינו חייב קרבן **(ו)** עד שיעלם ממנו הדין ויעשה הוא עצמו מעשה בשוגג על פי הוראה שחשב, דכתיב (ויקרא ד) לאשמת העם, מלמד שהמשיח כעם: **ובעבודה זרה אין חייבין**. (ובעבודה זרה) שבית דין ששגגו בהוראה בעבודה זרה חייבין פר ושעיר: **אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה**. כשאר כל המצות. דילפינן עבודה זרה משאר מצות מגזרה שוה דמעייני מעייני, כדכתבינן לעיל: **אין חייבין אלא על דבר שזדונו כרת ועל שגגתו חטאת**. שכל הכרתות שבתורה הן שלשים ושש, ועל כלן חייבין על שגגתן חטאת **(ז)**, חוץ מחמש שבהן שאין חייבין על שגגתן חטאת, והן מילה וקרבן פסח, לפי שהן מצות עשה, אף על פי שיש על זדונו כרת אין חייבין על שגגתן חטאת, דבחטאת כתיב (ויקרא ד) אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה. ומגדף, מפני שאין בו מעשה, והכתוב אומר בחטאת לעשה בשגגה, יצא מגדף שאין בו מעשה. וטמאת מקדש וקדשו **(ח)** אין חייבין על שגגתו אלא קרבן עולה ויורד האמור בויקרא. וכל הנדף אין בית דין מביאין חטאת על שגגתו, ולא המשיח. נמצאו כל המצות שבית דין וכהן המשיח מביאין עליהן קרבן, שלשים ואחת מצות שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת קבועה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ו) ולא כתב אינו חייב פר כמו שכתב בצבור, מטעמא שכתב רש"י, דמשיח פטור מכלום. ועין תוספות יום טוב: **(ז)** כדיליף להו בגמרא מקרא. ועין תוספות יום טוב: **(ח)** תרתי נינהו. הבא למקדש, והאוכל קדש: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין חייבין אלא על העלם דבר כו': אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה וכן המשיח ולא בע"כ אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה. כבר קדם שכהן משיח לעצמו כבית דין הגדול לציבור ושע"כ כשאר מצות: ושגגת המעשה הוא שיסמוך על אותה הוראה ויעשה כמוה ויהיה שוגג על פי הוראתו כמו שבארנו.

אין בית דין חייבין עד שיורו כו': כבר בארנו שזה שאמר בפי' שלח לך וכי תשגו ולא תעשו שהוא מדבר בשגגת ע"כ ואמר אחר כן תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה הוקשה כל העושה בשגגה לשגגת ע"כ מה ע"כ דבר שחייבין על זדונו כרת ומצאנו שהכתוב חייב

בשגגתו חטאת ואז חייב ב"ד כשהורו בה קרבן חטאת אף כל העושה בשגגה עד שישגה בדבר שחייבין על זדונו כרת ואז יתחייב על שגגתו חטאת ואם היה אותו הדבר שחייב היחיד על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ואז חייב ב"ד כשהורו או המשיח קרבן חטאת. והיוצא מדברינו שכל שחייבין על זדונו כרת יתחייב היחיד על שגגתו חטאת וחייבין ב"ד והמשיח על הוראה בו על התנאים שהקדמנו קרבן מלבד חמשה דברים והם פסח ומילה ומגדף ומטמא מקדש וקדשיו לפי שהפסח והמילה אע"פ שהם בכרת כי קרבן ה' לא הקריב במועדו חטאו ישא אבל אינו חייב על שגגתו חטאת לפי שהם מצות עשה ומצאנו הכתוב שחייב קרבן חטאת על מצות לא תעשה והוא שנאמר אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה בשגגה וגו' וכן המגדף אין חייב בשגגתו חטאת כמו שנאמר לעושה בשגגה יצא מגדף שאין בו מעשה וכמו כן מטמא מקדש וקדשיו אינו בכלל באמרו אחת מכל מצות ה' לפי שהוא באר הקרבן לו בכתוב שהוא בעולה ויורד וידוע ששלשים ושש כריתות בתורה כמו שנתבאר מניניהם בראשון במסכת כריתות והן כולן כתובין בתורה ונשאר לנו מן הכריתות אחת ושלשים ואותן האחת ושלשים הן שחייבין בשגגתן חטאת קבועה כפי אלו החלוקים שנתבארו במסכת זו. הנה התברר שהיחיד לא יביא חטאת קבוע אלא על אחת מאלה בין שהיה אותו היחיד הדיוט או כ"ג או נשיא אמנם שגגת ציבור שהיא אינה כשאר מצות גם כן אלא באחת מאלה למדנו משגגתה דעבודת כוכבים כמו שבארנו באמרם אתיא מעיני מעיני : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ד

אין חִיבִין עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁבַמְקַדָּשׁ,
וְאִין מְבִיֵאִין אָשֶׁם תְּלוּי עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא
תַעֲשֶׂה שְׁבַמְקַדָּשׁ. אֲבָל חִיבִין עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא
תַעֲשֶׂה שְׁבַנְדָּה, וּמְבִיֵאִין אָשֶׁם תְּלוּי עַל עֲשֵׂה
וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁבַנְדָּה. אִיזוֹ הִיא מְצוֹת עֲשֵׂה
שְׁבַנְדָּה, פָּרֶשׁ מִן הַנְּדָה. וּמְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, לֹא
תִבְאֵ אֶל הַנְּדָה {יב} :

ר"ע מברטנורה **אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש.** בית דין [ט] שהורו וטעו בטמאת מקדש וקדשיו, אין מחייבין להביא קרבן צבור: **על עשה שבמקדש.** כגון שנטמא במקדש, שמצוה לו לצאת בקצרה, ואם שטה ויצא בארצה חייב כרת. ובית דין שהורו לו לצאת בארצה אין חייבין קרבן, לפי שאין על שגגה זו קרבן חטאת, כלומר יחיד שטעה ושגג בזו ויצא בארצה אינו חייב חטאת קבועה אלא קרבן עולה ויורד: **ולא תעשה שבמקדש.** שלא יכנס למקדש בטמאה: **ואין מביאין אשם תלוי וכו'.** שכל דבר שחייבין על שגגתו חטאת קבועה, מביאין על לא הודע שלו אשם תלוי [י]. וטמאת מקדש הואיל ואין חייבין על שגגתו חטאת [יא] קבועה, אין מביאין על לא הודע שלו אשם תלוי: **על עשה שבנדה.** היתה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי עתה בשעת תשמיש, מצוה עליו לפרש, ולא יפרש מיד, שהיציאה הנאה היא לו כביאתו, אלא נועץ צפרניו בקרקע וממתין עד שימות האבר ופורש בלא קשי. וזהו עשה שבנדה. ואם שגגו בית דין בהוראה זו והורו שיפרש מיד, חייבין פר העלם דבר, לפי שהיחיד חייב על שגגתו חטאת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ט] אבל כהן משיח, פלגתא בגמרא דף ח': [י] יליף לה בגמרא. ועין בפרוש הר"ב פרק ה' דכרתות משנה ב': [יא] רוצה לומר קבועה. אבל עולה ויורד, לא קרינן חטאת סתמא: [יב] **לא תבא כו'.** כשנטמאה בשעת תשמיש. ויליף לה בגמרא מקרא. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין חייבין על עשה ועל לא תעשה כו': העיקר בידינו כי כל שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי והראיה על זה ממה שנאמר ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת ממצות ה' וכבר בארנו בהלכה שלפני זאת שהמצוה שרמז עליהם בכאן הם שחייבין על זדונו כרת וחייבין על שגגתו חטאת קבועה ואמר באשם תלוי ואם נפש אחת תחטא בשגגה בעשותה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם וזהו אשם תלוי והדברים שדבר בהם בקרבן עולה ויורד ולא חייב בהם חטאת קבועה היא שמיעת הקול וביטוי שפתיים וטומאת מקדש וקדשיו והוא שנאמר ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה עד סוף הפרשה ובשביל אלה העיקרים אין חייב אשם תלוי בלא הודע של מקדש וקדשיו ואין חייבין ב"ד פר העלם כשהורו וטעו בטומאת מקדש וקדשיו לפי שהורו בדבר שחייבין על זדונו כרת אבל אין חייבין על שגגתו חטאת רוצה לומר חטאת קבועה כמו שאר מצות כמו שנתבאר למעלה ואמנם חייב על שגגתו קרבן עולה ויורד ועשה שבמקדש הוא שיתטמא בתוך המקדש שנצוה אליו שיצא ומצותינו לו לצאת היא מצות עשה שיצא אבל ראוי לו לצאת בדרך קצרה כמו שנתבאר בשני משבועות ואם יצא בארוכה שיאריך בעכובו במקדש הוא חייב כרת. ולא תעשה שבנדה הוא שלא יבא על הנדה: ועשה שבנדה הוא כשנתטמא בעוד שהוא בא עליה שנצוה אותו שיתפרש ממנה כמו שזונו לאחר שיצא מן המקדש וזו היא מצות עשה כשנאמר לו פרוש ממנה אבל יתחייב בזה מה שאומר לך וזה כי אם נבדל ממנה כשפרסה נדה מיד והוא בקשיו הוא חייב כרת אם היה מזיד או חטאת אם היה שוגג לפי שהנאה לו ביציאתו כביאתו וכאילו בא על הנדה אבל ראוי לו שיעמוד על

ענינו ויבטל מתנועות ונועץ צפרניו בקרקע עד שתנוח תאוותו ואם הוציא שכבת זרע אין בכך כלום שהוצאת שכבת זרע בעריות לענין העונשין אין מוסיף איסורא ולא גורע כמו שבארנו בשביעי מסנהדרין וכשיסיר הקושי אז ראוי לפרוש ממנה ואז נאמר לו פרוש ומבואר הוא שעשה זה שבמקדש ועשה שבנדה אינו מצות עשה גרידא אבל הוא מצוה מדרך הקבלה כמו שנצוה עליו למי שיש עליו בגד שעטנז פשוט זה הבגד שזה הצווי סבתו מצוה לא תעשה ואין ספק שהנדה בכרת ושגגתה בחטאת קבועה ולפיכך חייבין כשהורו על עשה ועל לא תעשה שבה בשגגה אמנם הוראתם בלא תעשה שבה הוא מבואר כמו שזכרנו בפי' ראשון כי הנדה והזבה גמורה ושומרת יום כנגד יום שנקראת זבה קטנה והיולדת ביאת כולן שוה באיסור ומשום הכי יתחייב הכרת על ביאת כל אחת אבל נשתנו דיניהם בטומאה ובטהרה בלבד ואמנם הוראתם בעשה שבה כגון שיאמרו ראוי לו לפרוש קודם שתנוח תאוותו ויתירו זה הם חייבים פר העלם כשישלמו התנאים לפי שהורו בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אבל כשאמרו שהטמא מותר לו להכנס במקום פלוני מן העזרה וזו היא הוראה בלא תעשה שבמקדש או שאמרו כי מי שנטמא בעזרה מותר לו שיצא בדרך ארוכה ואינו חייב שיכוון דרך קצרה וזו היא הוראה בעשה שבמקדש ואינם חייבים בזה פר העלם ואע"פ שהתירו בדבר שחייבין על זדונו כרת הואיל ואין חייבין על שגגתו חטאת קבועה. והתבונן באלה העיקרים כולם ודע אותם כי הם גדולי התועלת במסכתא זו ובכל הבא אחריה בסדר קדשים: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

אין חַיִּבִּין עַל שְׂמִיעַת הַקּוֹל, וְעַל בְּטוּי שְׂפָתַיִם, וְעַל טִמְאַת מְקַדָּשׁ וְקַדְשָׁיו {יג}. וְהַנְּשִׂיא כִּיּוֹצֵא בָהֶם, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, הַנְּשִׂיא חַיִּב בְּכֻלָּן חוּץ מִשְׂמִיעַת הַקּוֹל, שֶׁהַמֶּלֶךְ לֹא דָן וְלֹא דָנִין אוֹתוֹ {יט}, לֹא מַעֲיֵד וְלֹא מַעֲיֵדִין אוֹתוֹ:

ר"ע מברטנורה **אין חיבין על שמיעת הקול.** שהשביעו חבירו אם יודע לו עדות ולא העיד לו, כדכתיב (ויקרא ה) ונפש פי תחטא ושמעה קול אלה והוא עד וגו': **ועל בטוי שפתיים.** שבועה שלא אכל ואכל, או שאכל ולא אכל. וכן אכלתי ולא אכל, לא אכלתי ואכל: **ועל טמאת מקדש וקדשיו.** הנכנס למקדש בטמאה, או שאכל קדש [בטמאה]. אם שגגו בהוראה באחת מכל אלו, אין חיבין קרבן לא בית דין ולא המשיח **(יד)**, לפי שאין היחידים חיבין על שגגתן חטאת קבועה: **והנשיא פיוצא בהם.** מלך ששגג **(טו)** באחד מכל אלו אינו מביא שעיר ופטור משום קרבן, דבכל הנדף כתיב ואם לא תגיע ידו ואם לא תשיג ידו, מי שבאים לידי עניות, יצא מלך וכהן גדול **(טז)** שאינן באין לידי עניות **(יז)**: **רבי עקיבא אומר הנשיא חיב.** דבנשיא כתיב (שם ד) וכפר עליו הכהן מחטאתו, ובקרבן עולה ויורד האמור בשמיעת קול ובבטוי שפתיים ובטמאת מקדש כתיב (שם ה) וכפר עליו הכהן מחטאתו, ללמדך שהנשיא חיב בהן. והאי דכהן משיח פטור **(יח)** מקרבן האמור בשמיעת קול ובטוי שפתיים וטמאת מקדש, לדברי רבי עקיבא הוא משום דכתיב (שם ו) זה קרבן אהרן ובניו וגו' עשירת האיפה, זה, מעוט הוא, לומר עשירת האיפה של מנחת חבתין בא חובה לכהן המשיח, ואין עשירת איפה אחר בא לו חובה, למעוטי עשירת האיפה האמור בשמיעת קול וכו' שאין הכהן המשיח מביא אותו. וכיון שפעטו הכתוב מעשירת האיפה, נתמעט נמי משתי תורים ומכל קרבן האמור בענין. דכתיב בסוף אותה פרשה וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא מאחת מאלה, המתכפר באחת מאלה מתכפר בכלן, ושאיין מתכפר באחת מאלה אין מתכפר בכלן. ואין הלכה כרבי עקיבא ולא כרבי יוסי, אלא כהן משיח ונשיא חיבין קרבן עולה ויורד על שמיעת קול ועל בטוי שפתיים ועל טמאת מקדש כדמוכח לקמן במתניתין. והא דתנינן אין חיבין על שמיעת הקול וכו' דמשמע לא בית דין ולא כהן משיח, הינו אינו חיב פר הבא על שאר מצות, אבל חיב קרבן עולה ויורד: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(יג) על שמיעת הקול כו'.** ובדין הוא דלא אבעי למתני, דהא תני לעיל, אין חיבין על עשה ולא תעשה שבמקדש, וטעמא משום דהוי בעולה ויורד, והוא הדין על שמיעת קול ועל בטוי שפתיים, דבית דין פטור. והא דקתני הכא, משום דבעי אפלוגי רבי יוסי ורבי עקיבא. רש"י: **(יד)** לפי מה שכתבתי לעיל (אות ט), הכא נמי לא היה לו לפרש אלא בבית דין. דבכלן פליגי: **(טו)** ולא בעינן שהורה, שאין שגגתו תלויה בהוראתו, וחייב על שגגת מעשה בלבד, דלא ככהן גדול. וכדאיתא בגמרא בריש פרקין: **(טז)** גמרא. והרמב"ם הקדים וכתב וכן כהן גדול לדעת רבי יוסי פטור כו' לפי שנתאמר כו': **(יז)** נשיא, דמלך לעולם עשיר הוא. רש"י. משיח, דכתיב והכהן הגדול מאחיו, בנוי בכח בחכמה בעשר כו' [כיומא פ"א מ"ג]: **(יח)** לא דיק בלשניה, דאפתי לא שמענו דסבירא ליה דפטור כו'. ולשון הרמב"ם, ורבי עקיבא אומר נשיא חיב כו', אמנם כהן גדול אינו חיב כו' לדעת רבי עקיבא כו': **(יט) לא דן כו'.** הכי תנן במשנה ב' פרק ב' דסנהדרין. ואסיפא סמיך דתני סיפא לא מעיד כו'. ועיין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין חייבין על שמיעת קול וכו' : אומר שב"ד וכהן משיח אינן חייבין כשהורו בשום דבר מאלה וכבר קדם הטעם הזה ור' יוסי הגלילי אומר שהנשיא ג"כ פטור בדברים אלו ואינו חייב על דבר מהם קרבן לעולה ואפי' שגג בהן מאין הוראה וכן כ"ג לשיטת ר' יוסי פטור על אלה העונות מן הקרבן בלבד כשמתעסק בהן לפי שנאמר באלה החטאים ואם לא תגיע ידו ואם לא תשיג ידו מי שבאין לידי עניות יצאו כ"ג ונשיא שאינם באים לידי עניות לפי שמתנאיהם העושר ורבי עקיבא אומר נשיא חייב לפי שנאמר וכפר עליו הכהן מחטאתו ואמר עוד בסוף פרשה זו שחייב עליו קרבן על שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו וכפר עליו הכהן מחטאתו אמנם כהן גדול אינו חייב בקרבנות (אלא) [אלו] לדעת ר' עקיבא לפי שנאמר זה קרבן אהרן ובניו וגוי' וקבלנו בפירוש זה זו באה חובה כלומר חביתי כהן גדול ואין אחרת באה חובה ומצאנו שחייב באלו החטאות אם לא תשיג ידו עשירית האיפה סולת וכהן גדול מן הנמנע אצלו להקריב מנחת חובה זולתי החביתין ומצד שנמנע ממנו עשירית האיפה נמנעו ג"כ שתי תורים וכשבה או שעירה לפי שנאמר בסוף הפרשה באחת מאלה כל שאין מתכפר באחת אין מתכפר באלה רצוני לומר שאין חייב בזה הקרבן אלא מה שיתכן בו שיקדים איזה נזדמן מן השלשה מינים בהמה או עוף או מנחה לפי הענין ואין הלכה כר"ע אלא כ"ג ונשיא חייבין קרבן עולה ויורד על שמיעת קול ועל בטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו כמו שיתבאר אחרי כן : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

כָּל הַמְצוֹת שֶׁבַתּוֹרָה שְׁחִיבִין עַל זְדוּנָן כְּרֵת וְעַל שְׂגָגָתָן חֲטָאת, הִיחִיד מְבִיא כְּשֶׁבָה וְשְׁעִירָה (כ), וְהַנְּשִׂיא שְׁעִיר, וּמְשִׁיחַ וּבֵית דִּין מְבִיאִין פָּר. וּבְעֶבֹדָה זָרָה, הִיחִיד וְהַנְּשִׂיא וְהַמְּשִׁיחַ מְבִיאִין שְׁעִירָה, וּבֵית דִּין פָּר וְשְׁעִיר, פֶּר לְעוֹלָה וְשְׁעִיר לְחֲטָאת :

ר"ע מברטנורה ובעבודת זרה היחיד והנשיא והמשיח מביאין שעירה. בפרשת שלח לך (במדבר טו) בקרבן עבודה זרה כתיב ואם נפש אחת תחטא בשגגה וגו' והקריבה עז, וכתיב בתריה תזרה אחת יהיה לכם, השנה את כלן לקרבן זה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כ] ושעירה. או או קתני. כמבאר בקרא בפרשת ויקרא. וכל הנד דמתניתין מבארים בקראי שם ובפרשת שלח. ועין משנה ג' בפרוש הר"ב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל המצוה שבתורה וכו': כל זה מבואר והם מקראות התורה וכבר קדם ביאורם: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ז

אשם תלוי, היחיד והנשיא חיבין, ומשיח ובית דין פטורים. אשם ודאי, היחיד והנשיא והמשיח חיבין [כב], ובית דין פטורין. על שמיעת הקול ועל בטוי שפתיים ועל טמאת מקדש וקדשיו, בית דין פטורין, והיחיד והנשיא והמשיח חיבין [כד], אלא שאין כהן גדול חיב על טמאת מקדש וקדשיו, דברי רבי שמעון. ומה הן מביאין [כה], קרבן עולה ויורד. רבי אליעזר אומר, הנשיא מביא שעיר:

ר"ע מברטנורה אשם תלוי. עברות שחיבין על זדון פרת ועל שגגתן חטאת קבועה, חיבין על לא הודע שלהן אשם תלוי, כגון פשני זיתים, אחד של חלב ואחד של שמן, ואכל אחד מהן ואינו יודע איזה מהן אכל: והמשיח ובית דין פטורין. דכתיב בקרבן צביר (ויקרא ד) ונודעה החטאת והקריבו, אין חיבין קרבן אלא על הודע. ומשיח כבית דין [כא]: אשם

וְדַאי. חֲמֹשֶׁה אֲשָׁמוֹת הֵן שְׁבָאִין עַל הַוְדָאִי, אֲשֶׁם מְעִילוֹת, אֲשֶׁם גְּזֵלוֹת, אֲשֶׁם נְזִיר, אֲשֶׁם מְצָרַע, אֲשֶׁם שְׁפָחָה חְרוּפָה: **הִיחִיד וְהַנְּשִׂיא וְהַמְּשִׁיחַ חֵיבִין**. שְׁכַל אֱלוֹ מַעֲשֵׂה יַחִיד הֵם, לֹא שְׁנָא הִדְיוּט וְלֹא שְׁנָא מְשִׁיחַ וְנְשִׂיא: **וּבֵית דִּין פְּטוּרִים**. שְׂאִין לְהוֹרְאָת בֵּית דִּין עֵסֶק בָּהֶם, וְאִין אֲשֶׁם בָּא עַל הוֹרְאָת בֵּית דִּין **(כג)**: **אֵלָא שְׂאִין כְּהוֹן גְּדוֹל חֵיב עַל טְמֵאת מְקַדָּשׁ וְקַדְשֵׁי דְבָרֵי רַבֵּי שְׁמַעוֹן**. טַעְמָא דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן, דְּכַתִּיב בְּטְמֵאת מְקַדָּשׁ (בַּמִּדְבָּר יט) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מִתּוֹךְ הַקֶּהֱל, מִי שְׁחַטָּאוּ שׁוֹה לְקַהֲל, יֵצֵא כְּהוֹן גְּדוֹל שְׂאִין חֲטָאוּ שׁוֹה לְקַהֲל. שְׁהַקְהֵל כָּל מִי שְׁנִכְנַס מֵהוֹן לְמְקַדָּשׁ שׁוֹגֵג, אוֹ עֵבֵר עֵבְרָה בְּשׁוֹגֵג, חֵיב עַל שְׁגִגַת מַעֲשֵׂה בְלִבָּד, וְכֵהוֹן מְשִׁיחַ אֵינוֹ חֵיב אֵלָא עַל הָעֵלֶם דְּבַר עִם שְׁגִגַת מַעֲשֵׂה, כְּדַמוּכַח לְעִיל בְּפִרְקִין. וְאִין הִלְכָה כְּרַבֵּי שְׁמַעוֹן, אֵלָא כְּהוֹן גְּדוֹל מִבֵּיא קֶרְבָן עוֹלָה וְיֹרֵד אִף עַל טְמֵאת מְקַדָּשׁ וְקַדְשֵׁי: **רַבֵּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַנְּשִׂיא מְבִיא שְׁעִיר**. עַל טְמֵאת מְקַדָּשׁ וְקַדְשֵׁי, לְפִי שְׁחֵיבִין עַל זְדוּנוֹ כְּרַת, כְּדָרְךְ שְׁהוּא מְבִיא שְׁעִיר עַל שְׂאֵר מְצוֹת שְׁחֵיבִין עַל זְדוּן כְּרַת. וְאִין הִלְכָה כְּרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר, דְּכִיּוֹן דְּאִין חֵיבִין עַל שְׁגִגַת מְקַדָּשׁ וְקַדְשֵׁי חֲטָאת קְבוּעָה, אִין הַנְּשִׂיא מְבִיא אֵלָא כְּדָרְךְ שְׁהִיחִיד מְבִיא: (ר"ע מברטנורה).

עִיקַר תּוֹי"ט (כא) שְׂאִין חֲטָאוּ וְשְׁגִגְתוּ שׁוֹה כְּמוֹ הַבֵּית דִּין. אֲבָל נְשִׂיא אִין שְׁגִגְתוֹ תְלוּיָהּ בְּהוֹרְאָתוֹ: **(כב) חֵיבִין**. דְּכַתִּיב בְּאֲשָׁמוֹת וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת, וְנְשִׂיא וּמְשִׁיחַ בְּכֻלָּל נֶפֶשׁ אַחַת הֵם. וְהָא דְתַנְּן לְעִיל מְשִׁנָּה גִי אִין חֵיבִין אֵלָא עַל דְּבַר שְׁזָדוּנוֹ כְּרַת וְשְׁגִגְתוֹ חֲטָאת, וְכֵן הַמְּשִׁיחַ, וְאֲשֶׁם וְדַאי אִין שְׁגִגְתוֹ חֲטָאת, הַכִּי מְשִׁמַּע, וְכֵן הַמְּשִׁיחַ דְּגַבֵּי אֲשֶׁם וְדַאי פֶּר הוּא דְלֹא יָבִיא, אֲבָל אֲשֶׁם וְדַאי יָבִיא כְּהִדְיוּט. רַשִׁ"י: **(כג)** כְּמוֹ שְׁכַתוּב בְּמְשִׁנָּה גִי דְאִין חֵיבִין אֵלָא עַל דְּבַר שְׁזָדוּנוֹ כְּרַת כּו'. **(כד) חֵיבִין**. דְּכֻלָּן בְּכֻלָּל נֶפֶשׁ אַחַת הֵן. רַשִׁ"י: **(כה) וּמָה כּו'**. נִרְאָה לִי דְדְבָרֵי תַנָּא קַמָּא הֵם דְּמַהְדֵּר עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל וְדַעֲמִיָּה. וְקֹאֵי אִיחִיד, נְשִׂיא, וּמְשִׁיחַ: (עִיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם אֲשֶׁם תְלוּי וְהִיחִיד וְהַנְּשִׂיא וְכו': אוֹמֵר שֶׁהַעוֹנוֹת שְׁחֵיבִין עַל זְדוּן כְּרַת וְעַל שְׁגִגְתוֹ חֲטָאת קְבוּעָה כְּשֶׁנִּסְתַּפַּק הַנְּשִׂיא אוֹ הִיחִיד בְּאַחַת מֵהֵן אִם עֲשָׂא חֵיב אֲשֶׁם תְלוּי כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר בְּכַרִּיתוֹת אִמְנַם כְּהוֹן מְשִׁיחַ וּבִ"ד אִין חֵיבִין אֲשֶׁם תְלוּי לְעוֹלָם עַל הַסַּפֵּק בְּהוֹרָאָה אֲבָל חֵיבִין קֶרְבָן חֲטָאת כְּשִׁיתְבַּרֵּר הַחֲטָאת כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר וְנוֹדְעָה הַחֲטָאת וְכִבֵּר קִדְמוֹ עַקְרֵי זֶה: וְאֲשֶׁם וְדַאי יִתְחַיֵּב עַל ה' דְּבָרִים אֲפֻשֵׁר שִׁיעֲשֵׂה הִיחִיד בֵּין שְׁהוּא הִדְיוּט אוֹ נְשִׂיא אוֹ מְשִׁיחַ וְאִין לְהוֹרָאָת בִּ"ד בְּהוֹן שׁוּם עֵנִין וְאִי אֲפֻשֵׁר אֲשֶׁם עַל הוֹרָאָה כְּמוֹ שְׁקִדְמָא וְאוֹתוֹן הַאֲשָׁמוֹת הֵן אֲשֶׁם מְעִילוֹת אֲשֶׁם גְּזֵלוֹת אֲשֶׁם נְזִיר אֲשֶׁם מְצוּרַע אֲשֶׁם שְׁפָחָה חְרוּפָה: וְאִמְרוּ בְכֹאן שֶׁהַמְּשִׁיחַ חֵיב עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל וּבִטּוֹי שְׁפָתִים וְטוֹמֵאת מְקַדָּשׁ וְקַדְשֵׁי וְאִין חוֹלֵק עַל דְּבָרֵינוּ בְּמָה שְׁקִדְמָא בְּעֵנִין הַמְּשִׁיחַ וּבִ"ד שְׁהוּן אִינְן חֵיבִין עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל וְעַל בִּטּוֹי שְׁפָתִים לְפִי שְׁלִשָׁם אִמְרוּנוֹ אֵינוֹ חֵיב פֶּר הַבָּא עַל כָּל הַמְּצוֹת כְּשֶׁהוֹרָה לְעַצְמוֹ עַל הַתְּנָאִים שְׁקִדְמוֹ לְפִי שְׂאִין אֱלוֹ מִן הַמְּצוֹת שִׁישׁ בְּהוֹן אוֹתוֹן הַדִּינִין אֲבָל הוּא חֵיב בְּקֶרְבָן הַנְּזִכֵּר בְּהוֹן כְּשֶׁעֵבֵר עַל אַחַת מֵהֶם: וְטַעַם מֵאִמְרוּ רַבֵּי שְׁמַעוֹן זֶה שְׁנִתְבָּאֵר וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מִתּוֹךְ הַקֶּהֱל מִי

שחטאו שוה לקהל יצא זה שאין חטאו שוה לקהל לפי שאינו חייב פר על שגגת מעשה בלבד כמו כל הקהל אלא עד שתהא שם הוראה בהעלם דבר כמו שקדם ורבי אליעזר סבר שנשיא ששגג בטומאת מקדש וקדשיו מביא שעיר כמו שהוא מביא כשחטא בדבר שזדונו כרת ועל שגגתו חטאת כמו שנתבאר כיון שטומאת מקדש וקדשיו בכרת. ואין הלכה כר' אליעזר ולא כר"ש : (רמב"ם)

ג

פרק

פרק ג - משנה א

כֹּהֵן מְשִׁיחַ שְׁחָטָא וְאַחַר כֶּךָ עֶבֶר מִמְשִׁיחוֹתוֹ, וְכֹהֵן נָשִׂיא שְׁחָטָא וְאַחַר כֶּךָ עֶבֶר מִגְדֻלְתּוֹ, כֹּהֵן מְשִׁיחַ מִבֵּיא פֶּר, וְהַנְּשִׂיא מִבֵּיא שְׁעִיר :

ר"ע מברטנורה **כֹּהֵן מְשִׁיחַ שְׁחָטָא וְאַחַר כֶּךָ עֶבֶר מִמְשִׁיחוֹתוֹ**. ולא הספיק להביא קרבנו עד שעבר מכהנתו: **כֹּהֵן מְשִׁיחַ מִבֵּיא פֶּר**. ואפלו עבר לאחר שהעבירוהו ממשיוהו, אמרינן לקמן במתניתין דמביא פר. ולא נקט ליה אלא משום דאצטריך למתני דנשיא מביא שעיר כשחטא קדם שהעבירוהו, תני נמי בכהן משיח מביא פר. ונשיא מביא שעיר, דכתיב (ויקרא ד) על חטאתו אשר חטא **א**, מלמד שמביא חטאת כמו שהיה חיב בשעה שחטא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט א הרמב"ם. ואני תמה, שזה הכתוב בפרשת כהן משיח כתיב, והכי דריש ליה בגמרא לענין כהן משיח שעבר ואחר כהן חטא כו'. ולהכי

מִסְתַּבְּרָא דְאִין צְרִיךְ קָרָא לְכַשְׁחָטָא וְאַחַר כֵּן עֵבֶר שְׂיָבִיא כְּשִׁחָטָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כהן משיח שחטא ואחר כך עבר וכו': שער אמרה תורה בנשיא אשר נשיא יחטא או הודע אליו חטאתו והביא את קרבנו שער עזים ואמרו על חטאתו אשר חטא מורה שמביא חטאתו הראויה לו והוא נשיא אף על פי שירד מגדולתו בעת הקרבן הואיל שהיה בשעת חטאו נשיא : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

כֹּהֵן מְשִׁיחַ שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחוֹתוֹ וְאַחַר כֵּן חָטָא, וְכֵן הַנְּשִׂיא שֶׁעָבַר מִגְּדֻלָּתוֹ וְאַחַר כֵּן חָטָא, כֹּהֵן מְשִׁיחַ מִבֵּיא פֶּר, וְהַנְּשִׂיא כֹּהֲדִיוֹט :

ר"ע מברטנורה כֹּהֵן מְשִׁיחַ שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחוֹתוֹ וְכו'. אף על פי שאינו עובד, בקדשותו הוא עומד. שאין בין כהן העובד לכהן שעבר, אלא עבודה **[ב]** ופר יום הכפורים ועשירית האיפה שמקריב בכל יום כדלקמן. אבל נשיא כיון שהעבירוהו הרי הוא כהדיוט : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ב]** הרמב"ם בפרושו. ותימה, דבמשנה ד' תנן זה וזה שוין בעבודת יום הכפורים, וכל שכן עבודת שאר ימים, וכן הוא בהדיא בגמרא. וכן כתבו הרמב"ם והר"ב בעצמם בפרק קמא דמגלה משנה ט'. וכן כתב הרמב"ם בחבורו בסוף הלכות שגגות. וביומא דף י"ב פסק רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי, דשני [שמנוהו במקום הראשון ואחר כך עבר פסולו של ראשון ומעבירים השני] אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט, ומיהו מסיק התם דמודה רבי יוסי שאם עבר ועבד עבודתו כשרה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כהן משיח שעבר ממשיחתו וכו': כהן גדול אם עבר במום או זקן וכיוצא בהם הוא עומד בקדושתו לפי ששמן המשחה שנמשח בו אינו מבטל מעשיהו ואין הפרש בינו ובין כהן גדול המשמש בכל הדברים זולתי בעבודה בלבד ומה שהוא תלוי בה ר"ל פר יוה"כ ועשירית האיפה שמקריב בכל יום כמו שנתבאר אבל הנשיא אין לו גדולה אלא כשמצותו נעשית וכשבטל ענין זה הרי הוא כהדיוט : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

חָטְאוּ עַד שֶׁלֹּא נִתְמַנּוּ וְאַחַר כֵּן נִתְמַנּוּ, הָרִי אֱלוֹ כְּהִדְיוּט. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, אִם נוֹדַע לָהֶם עַד שֶׁלֹּא נִתְמַנּוּ, חִיבִין **ג**. וּמִשְׁנֵתְמַנּוּ, פְּטוּרִין. וְאִיזְהוּ הַנְּשִׂיא, זֶה הַמֶּלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד) וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֶיו, נְשִׂיא שְׂאִין עַל גִּבּוֹ אֶלָּא ה' אֱלֹהֶיו :

ר"ע מברטנורה הרי אלו כהדיוט. שְׁנֶאֱמַר בְּנִשְׂיָא (שם) אֲשֶׁר נְשִׂיא יַחְטָא, שְׁחָטָא כְּשֶׁהוּא נְשִׂיא. וְכֵן בִּפְתִּיחַ הַמְּשִׁיחַ נֶאֱמַר וְאִם הִכְהִין הַמְּשִׁיחַ יַחְטָא (שם), שְׁחָטָא כְּשֶׁהוּא מְשִׁיחַ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **ג** חִיבִין. כְּהִדְיוּט. וּמִשְׁנֵתְמַנּוּ פְּטוּרִין, וּמִשְׁמַע דְּלִגְמַרִי פְּטוּרִינְהוּ. וְזֶה לְשׁוֹן רְש"י, דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן חָטְאוּ וַיִּדְעוּ בְּעֵי. וְהוּא הָדִין דְּפִלְגַּי רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִישָׁא כּוֹי דְּאִם נוֹדַע לוֹ מִשְׁעֵבֶר דְּאִין מְבִיא שְׁעִיר, דְּחָטְאוּ וַיִּדְעוּ בְּעֵי כְּשֶׁהוּא נְשִׂיא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם חטאו עד שלא נתמנו ואחר כך נתמנו וכו' : אמר הכתוב אשר נשיא יחטא [שחטא] והוא נשיא ואמר אם הכהן המשיח יחטא שחטא והוא משיח ונשאר עלינו לבאר קרבן נשיא ואע"פ שהוא מתבאר ממה שקדם אבל אוסיף ביאור עד שלא ישאר בו ספק וזה כי הנשיא כשעשה בהוראת ב"ד עם הציבור הוא מתכפר לו עם הציבור אבל אם שגג בעצמו באחת המצוות שההדיוט חייב על שגגתו חטאת כשבה או שעירה הוא חייב שעיר חטאת ובזה בלבד הוא מופרש משאר העם והוא אינו צריך הוראה לעצמו כגון כהן משיח אלא על שגגת מעשה בלבד יתחייב שעיר כשהוא עושה בשגגה : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ד

וְאִיזָהוּ הַמְשִׁיחַ, הַמְשׁוּיחַ בְּשֶׁמֶן הַמְּשָׁחָה, לֹא הַמְרַבֶּה בְּבָגְדִים. אֵין בֵּין כֹּהֵן הַמְשׁוּיחַ בְּשֶׁמֶן הַמְּשָׁחָה לַמְרַבֶּה בְּבָגְדִים אֶלָּא פֶּר הַבָּא עַל כָּל הַמְצוֹת. וְאֵין בֵּין כֹּהֵן מְשַׁמֵּשׁ לְכֹהֵן שֹׁעֵבֵר, אֶלָּא פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים וְעִשְׂרֵית הָאִיפָה. זֶה וְזֶה שְׁוִין בְּעִבּוּדַת יוֹם הַכַּפּוּרִים, וּמְצוֹיִן עַל הַבְּתוּלָה, וְאַסוּרִין עַל הָאֶלְמָנָה, וְאֵינֹן מְטַמְּאִין בְּקִרְוֵיָהוּן, וְלֹא פוֹרְעִין, וְלֹא פוֹרְמִין, וּמְחַזְרִין אֶת הַרוֹצֵחַ:

ר"ע מברטנורה **הַמְרַבֶּה בְּבָגְדִים**. לאחר שנגנזה צלוחית של שמן המשחה היה כהן גדול נכנס לכהנה גדולה בלבישת שמנה בגדים, כדכתיב (שם כא) ומלא את ידו ללבש את הבגדים: **אֶלָּא פֶּר הַבָּא עַל כָּל הַמְצוֹת**. שאין מרבה בבגדים מביא פֶּר על שגגתו, דכהן המשח כתיב: **בְּעִבּוּדַת יוֹם הַכַּפּוּרִים**. שאין עבודת אותו היום כשירה אלא בכהן גדול בלבד, וכהן המשמש וכהן שֹׁעֵבֵר שוין בה: **וְלֹא פוֹרְעִין וְלֹא פוֹרְמִין**. כדכתיב בכהן גדול (שם) את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרס: **וּמְחַזְרִין אֶת הַרוֹצֵחַ**. אם מת אחד מהם, חוזר הרוצח מעיר מקלטו, כדכתיב (במדבר לה) עד מות הכהן הגדול: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם ואיזה הוא המשיח המשוח בשמן וכי: מרובה בגדים הוא שלא נמשח בשמן המשחה אבל לבש שמנה בגדים ובלבשו אותם נתרבה על שאר הכהנים לפי שהוא ג"כ (מצווה) [מינוי] כמו שבאר ואמר ומלא את ידו ללבש את הבגדים וכן היו כהני בית שני שנעדר בו שמן המשחה וכבר זכרנו זה פעמים: ועשירית האיפה הוא שאמר הכתוב זה קרבן אהרן ובניו והוא נקרא חביתי כ"ג לפי שנעשה על מחבת ומה שמבואר שיעבור כ"ג ממשיחותו הוא שאירע בו מום או שימנוהו לעבודת יה"כ שמא יארע פסול בכהן גדול ביה"כ ויעבוד אחר יום הכפורים כמו שקדם ביאורו במקומו: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

כֹּהֵן גָּדוֹל פּוֹרֵם מְלֻמָּטָה, וְהַהֲדִיּוֹט מְלֻמָּעָלָה.
כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַרֵּיב אוֹנָן וְלֹא אוֹכֵל, וְהַהֲדִיּוֹט לֹא
מְקַרֵּיב וְלֹא אוֹכֵל:

ר"ע מברטנורה כֹּהֵן גָּדוֹל פּוֹרֵם מְלֻמָּטָה. אִם מֵת לוֹ מֵת שְׁחִיב לְקַרְעַ עָלָיו, קוֹרְעַ מְלֻמָּטָה בְּכַנֵּף בְּגָדוֹ הַסְּמוּךְ לְרַגְלָיו. וְהָאִי דְכֹתִיב וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹס, שְׂאִינּוּ פּוֹרֵם כְּשֶׁאָר כָּל אָדָם: **מְלֻמָּעָלָה**. כְּנֶגֶד הַחֲזָה סְמוּךְ לְכַתֵּף, כְּשֶׁאָר הָעַם: **אוֹנָן**. מִי שֶׁמֵּת לוֹ אֶחָד מִשְׁבַּעַת קְרוֹבִים שְׁחִיב לְהִתְאַבֵּל עָלָיו, יוֹם הַמִּיתָה כִּלּוֹ בֵּין נִקְבֵר הַמֵּת בֵּין לֹא נִקְבֵר, הוּא אוֹנָן דְּאוֹרֵייתָא, וּמִיּוֹם הַמִּיתָה וְאֵילָף כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִקְבֵר הַמֵּת הוּא אוֹנָן דְּרַבְּנָן, וְיוֹם הַקְּבוּרָה הוּא אוֹנָן דְּרַבְּנָן כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם אֶפְלוּ לְאַחַר קְבוּרָה, וּמִשְׁנִקְבֵר הַמֵּת בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל מִיתָה כָּל הַלַּיְלָה שֶׁלֹּא חָרְיוֹ הוּא אוֹנָן דְּרַבְּנָן: **כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַרֵּיב אוֹנָן וְלֹא אוֹכֵל**. מִן הַקִּדְשִׁים. שֶׁכֵּן מְצִינּוּ בְּאַהֲרֹן בְּיוֹם שְׁמִתוֹ נִדָּב וְאַבִּיהוּא אָמַר וְאֶכְלֹתִי חֲטָאת הַיּוֹם הַיֵּיטֵב בְּעֵינֵי ה' וַיִּקְרָא י, עַל הָאֶכְלִיָּה הָיָה מְקַפֵּיד, לֹא עַל הַהֲקַרְבָּה. וְדוֹקָא אַהֲרֹן שֶׁהוּא כֹּהֵן גָּדוֹל, אֲבָל בְּנָיו שֶׁהָיוּ כֹּהֲנִים הֲדִיּוֹטִים הָיוּ אֲסוּרִים אוֹתוֹ הַיּוֹם בֵּין לְהַקְרִיב בֵּין לְאָכֹל: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כֹּהֵן גָּדוֹל פּוֹרֵם מְלֻמָּטָה וְכוּ': פּוֹרֵם מְלֻמָּטָה הוּא שִׁיקְרַע כֵּנֵף בְּגָדוֹ סְמוּךְ לְרַגְלָיו כְּשֶׁמֵּת לוֹ מֵת שֶׁהוּא חַיִּיב עָלָיו לְקַרְעוֹ וְהַהֲדִיּוֹט מְלֻמָּעָלָה בְּעַלְיוֹן הַבְּגָד כְּשֶׁאָר הָעַם כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּדִינֵי הַקְּרִיעוֹת בְּמַסַּכַת מוֹעֵד קֶטָן וְכִבֵּר בְּאֵרְנוּ פְעָמִים שְׁאֵנִינוֹת דְּאוֹרֵייתָא הוּא בְּיוֹם הַמִּיתָה בְּלִבְד כְּלוּמַר כְּשֶׁמֵּת מֵת לְאָדָם מִי שֶׁהוּא חַיִּיב עָלָיו אֲבִילוֹת הוּא נִקְרָא אוֹנָן בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם וְהוּא אֲנִינוֹת דְּאוֹרֵייתָא וְאִם שֶׁהָיָה הַמֵּת שֶׁלֹּא נִקְבֵר הוּא נִשְׂאָר אוֹנָן מִדְּרַבְּנָן וְזֶהוּ שֶׁאֵמְרוּ יוֹם מִיתָה דְּאוֹרֵייתָא יוֹם קְבוּרָה דְּרַבְּנָן וְאִם הִיָּה יוֹם מִיתָה וְיוֹם קְבוּרָה יוֹם אֶחָד בְּעַצְמוֹ הוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אוֹנָן מִדְּאוֹרֵייתָא וּבְלִילָה אוֹנָן מִדְּרַבְּנָן לְפִי שְׂוִים קְבוּרָה תּוֹפֵס לִילוֹ מִדְּרַבְּנָן וְזֶהוּ עֵינֵן אֵמַרְסֵּם אֲנִינוֹת לֵילָה מִדְּרַבְּנָן וְאֵפִילוֹ יוֹם מִיתָה וְזֶה הוּא הַמִּתְבָּאֵר מִדְּבִרֵיהֶם מִצָּאֵנוּ שֶׁאֵמַר יוֹם מוֹת נִדָּב וְאֵבִיהוּ וְהוּא אוֹנָן וְאֶכְלֹתִי חֲטָאת הַיּוֹם הַיֵּיטֵב בְּעֵינֵי ה' הִנֵּה כִי הוּא לֹא רָאָה עֲבִירָה לְעַצְמוֹ זוֹלָתִי אֶכְלֹתָה כְּשֶׁהוּא אוֹנָן לֹא הִקְרַבְתָּה וְהוּא בְּלִבְד שֶׁהוּא כִּי יֵשׁ בּוֹ זֶה הַדִּין אֲבָל בְּנָיו לֹא מְקַרֵּיבִין וְלֹא אוֹכְלִין: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

כָּל הַתְּדִיר מִחֲבֵרוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ. וְכָל
הַמְּקַדֵּשׁ מִחֲבֵרוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ. פֶּר הַמְּשִׁיחַ
וּפֶר הָעֵדָה עוֹמְדִים, פֶּר הַמְּשִׁיחַ קוֹדֵם לְפֶר
הָעֵדָה בְּכָל מַעֲשָׂיו :

ר"ע מברטנורה **התדיר מחבירו הוא קודם.** דאמר קרא (במדבר כח) מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד. מפדי כתיב עלת הבקר, אשר לעלת התמיד למה לי, אלא אמר רחמנא, האי משום דתדיר, קדים ברישא: **וְכָל הַמְּקַדֵּשׁ מִחֲבֵרוֹ וְכו'.** דהכי אשכחן בפהו, דכתיב ביה וקדשתו, ואמרינן לפתח ראשון **ד** ולברך ראשון ולטל מנה יפה ראשון: **פֶּר הַמְּשִׁיחַ קוֹדֵם.** הואיל ומשיח מכפר ועדה מתכפרת, בדין הוא שיקדים מכפר למתכפר. וכן הוא אומר (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו, ואחר כך ובעד כל קהל ישראל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **ד** לקרות בתורה. ולברך ראשון, פירש רש"י, בזמון: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל התדיר מחבירו קודם וכו': אמר הכתוב מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד רצונו לומר שעולת התמיד קודמת ולמדנו מזה כל התדיר מחבירו קודם את חבירו ונאמר גם כן וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב וגוי' ולמדנו מפי הקבלה לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון וידענו שהגדול בקדושה קודם ולפי שכי"ג הוא שיכפר על עצמו ואחר כך יכפר על זולתו והוא אמרם דין הוא שיקדים המכפר למתכפר כמו שצוה יתברך בצום כפור וכן פר העלם קודם לפר ע"כ כמו שקדם ומעיקרנו כל החטאות קודמות לכל עולות הבאות עמה אפילו חטאת העוף קודמת לעולת הבהמה כמו שנאמר אשר לחטאת ראשונה ופר ע"כ קודם לשעיר ע"כ ואע"פ שזה השעיר חטאת לפי שבאה הקבלה לאחרו בפ"י ושעיר ע"כ לשעיר נשיא לפי שהנשיא יחיד ושעיר נשיא לשעירת יחיד ושעירת יחיד לכבשת יחיד כמו שקדם והכבשה בשאר מצות בלבד: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ז

הָאִישׁ קוֹדֵם לְאִשָּׁה לְהַחְיוֹת **{ה}** וּלְהַשְׁיֵב אֲבָדָה. וְהָאִשָּׁה קוֹדֶמֶת לְאִישׁ לְכָסוֹת **{ו}**, וּלְהוֹצִיָּאָה מִבֵּית הַשְּׂבִי. בְּזִמְן שְׂשֻׁנֵיהֶם עוֹמְדִים לְקַלְקְלָהּ, הָאִישׁ קוֹדֵם לְאִשָּׁה:

ר"ע מברטנורה הָאִישׁ קוֹדֵם לְאִשָּׁה. שֶׁהוּא מְקַדֵּשׁ מִמֶּנָּה, שֶׁהָאִישׁ חָיֵב בְּכָל הַמְצוֹת וְהָאִשָּׁה אֵינָה חַיֵּבֶת בְּמְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גֶּרָמָא: וְהָאִשָּׁה קוֹדֶמֶת לְאִישׁ בְּכָסוֹת. שֶׁבִשְׂתָּהּ מְרַבָּה מִבְּשֻׁתוֹ שֶׁל אִישׁ: לְקַלְקְלָהּ. לְבִיָּאָה. וּלְמִשְׁכַּב זְכוּר: הָאִישׁ קוֹדֵם. שֶׁזוֹ דֶּרֶכָּה בְּכָד וְזֶה אֵין דֶּרֶכּוֹ בְּכָד: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ה}** לְהַחְיוֹת. לְהַצִּילֵם אִם הֵם טוֹבְעִים בְּנֶהָר וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה. לְבֵית יוֹסֵף: **{ו}** לְכָסוֹת. נֶקֶט כָּסוֹת. וְהוּא הַדִּין לְאֲכִילָהּ. דְּחַד טַעֲמָא הוּא. בֵּית יוֹסֵף: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הָאִישׁ קוֹדֵם לְאִשָּׁה וְכו': כִּבְר יָדַעַת שֶׁהַמְצוֹת כּוֹלֵם חַיִּיבִין בַּהֲן הַזְכָּרִים וְהַנְּקֻבוֹת בְּקִצְתָם כִּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּקִידוּשִׁין וְהוּא מְקוֹדֵשׁ מִמֶּנָּה וּלְפִיכֵךְ קוֹדֵם לְהַחְיוֹת וְאִמְרוּ שְׁנֵיהֶם לְקַלְקְלָהּ ר"ל שֶׁאִם הֵיוּ שְׁנֵיהֶם בְּשִׁבְיָה וְשְׁנֵיהֶם מִבְּקָשִׁים אוֹתָן לְבִיָּאָה פּוֹדִין הָאִישׁ קוֹדֵם הָאִשָּׁה לְפִי שֶׁהָאִישׁ אֵין דֶּרֶכּוֹ בְּכָד יִבְקָשׁוּ מִמֶּנּוּ דְבַר שְׂאִינוֹ טֹבַע לוֹ: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ח

כֹּהֵן קוֹדֵם לְלוֹי **[ז]**, לְלוֹי לְיִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל
לְמַמְזָר **[ח]**, וּמַמְזָר לְנֹתִין, וְנֹתִין לְגֵר, וְגֵר לְעֶבֶד
מִשְׁחָרָר. אֵימָתִי, בְּזִמְן שְׂכָלָן שׁוּיִן. אַבֵּל אִם
הָיָה מַמְזָר תִּלְמִיד חָכֵם וְכֹהֵן גָּדוֹל עִם הָאָרֶץ
[יא], מַמְזָר תִּלְמִיד חָכֵם קוֹדֵם לְכֹהֵן גָּדוֹל עִם
הָאָרֶץ:

ר"ע מברטנורה לוי קודם לישראל. דכתביב (דבריים י) בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי מתוך בני ישראל: ישראל קודם לממזר. האי מיחס והאי לאו מיחס: ממזר קודם לנתין. זה בא מטפה כשרה וזה בא מטפה פסולה **[ט]**: נתין קודם לגר. זה גדל עמנו בקדשה וזה לא גדל עמנו בקדשה: גר קודם לעבד. זה לא היה בכלל ארור וזה היה בכלל ארור **[י]**: ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ. דכתביב (משלי ג) יקרה היא מפנינים, יקרה היא מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ז]** כהן קודם כו'. שנאמר (דברי הימים א כג) בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים: **[ח]** לממזר. הרמב"ם כתב, ישראל לחלל, דבת חלל פסולה לפנה, וחלל לשתוקי, ושתוקי לאסופי, ואסופי לממזר. שהממזר ודאי, והאחרים ספק: **[ט]** גמרא, ואפלו ממזרת שילדה מנכרי ועבד שהולד ממזר כו', מכל מקום יש בו מקצת פשרות מהאם, דהא אמרינן שלשה שתפים באדם, הקדוש ברוך הוא, אביו, ואמו כו': **[י]** רוצה לומר, ממה שכתוב בתורה ארור פגען. הרמב"ם: **[יא]** וכהן גדול עם הארץ. בזמן בית שני שלא דקדקו לקיים והכהן הגדול מאחיו שיהא גדול בחכמה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כהן קודם ללוי וכו': דע שאמרו רז"ל החכם קודם למלך ומלך לכהן גדול וכ"ג לנביא וזה יש בו תנאים הרבה וזה שטעם קדימת חכם למלך אינו אלא באמונה בלבד לפי שהחכם תועלתו לאומה גדולה מאד אבל במעשה אין להקדים על כבוד המלך שום דבר ואף על פי שהוא ע"ה שנאמר שום תשים עליך מלך וכמו כן כ"ג קודם לנביא כשהוא שוה לו בחכמה אבל כשיש יתרון בחכמה החכם קודם וסדר קדימת האנשים במעלות כשהן שוין בחכמה ובמעשים כמו שאומר לך משוח בשמן המשחה קודם למרובה קריו ומרובה בגדים קודם למשוח שעבר מחמת קריו ומשוח שעבר מחמת קריו קודם למשוח שעבר מחמת מומו ומשוח שעבר מחמת מומו קודם למשוח מלחמה ומשוח מלחמה לסגן וסגן לאמרכל ואמרכל לגזבר וגזבר לראש משמר וראש משמר לראש בית אב וראש בית אב [קודם] לכהן הדיוט

וכהן הדיוט ללוי ולוי לישראל וישראל [קודם] לחלל לפי שבת חלל פסולה לכהונה ובת ישראל כשרה לכהונה כמו שנתבאר בקידושין וחלל קודם לשתוקי ושתוקי לאסופי ואסופי לממזר לפי שהממזר ודאי והאחרים ספק וממזר קודם לנתין לפי שהממזר מזרע ישראל מטפה כשרה ונתין קודם לגר לפי שהנתין גדל עם ישראל בקדושה מה שלא עשה כן הגר וגר שמותר לבא בקהל לאלתר קודם למצרי ואדומי ומצרי ואדומי קודמים לעמוני ומואבי ועמוני ומואבי קודמים לעבד משוחרר לפי שעבד משוחרר ארור ר"ל ממה שכתוב בתורה ארור כנען ואמרו בכ"ג ע"ה כמו שבארנו בראשון ממסכת כפורים כשכ"ג מעט בחכמה והממזר יותר גדול בחכמה שהממזר באשר הוא גדול ממנו בחכמה קודם לכ"ג ע"ה לפי שנאמר [משלי ג] יקרה היא מפנינים יקרה היא מכ"ג שמשמש לפני ולפנים: 9

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ז"ל ממסכת הוריות

[*] כ"ה במשניות דפוס נאפולי שנדפס לראשונה בשנת רנ"ב וכ"ה במשניות ד"ו משנת ש"ו.]

נשלם פ"י משניות מסדר נזיקין שחבר מרנא ורבנא רבינו 44משה55 בר הרב הגדול רבינו 44מיימון55 זכר צדיק וקדוש לברכה והעתקתיה מלשון הגרי אל הלשון הקדש אני 44שלמה55 בר 44יוסי55 ני"ע בן 44יעקב55 וסיימתי העתקה בשלשה ימים לירח כסליו שנת חמשת אלפים ושמונה וחמשים לבריאת עולם במדינת סרקסט"ה י"א ממלכות ארגון תהלות ותושבחות לאל אלהי הרוחות אשר שת חכמה בטוחות ולמד דעת לישראל ארחות להפוך ללעגי לשון שפה ברורה ודברי צחות כן יזכנו לחזות בימינו נעימות ולשבוע מזיו פניו שובע שמחות ויתקיים בימינו ובין כל ישראל חברים מקרא שכתוב כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד. אמן ואמן : (רמב"ם)

